

Betændt forskning

SIDE 6

Kritik: Tegner glansbillede af ph.d.ernes situation

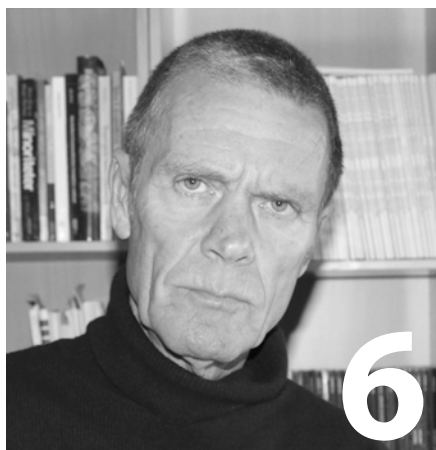
SIDE 18

Sådan udsultes humaniora

SIDE 12

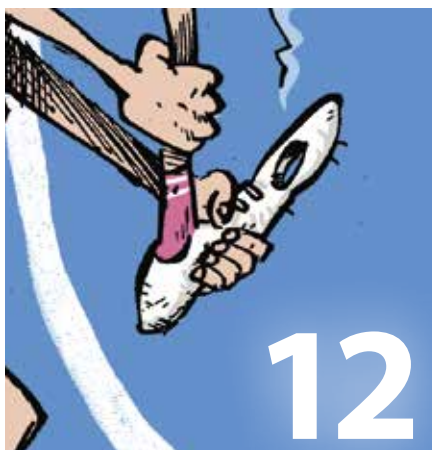

6isum.

ISLAMFORSKNING ER BETÆNDT

Tim Jensen oplever, at forskere bliver hængt ud af politikere og risikerer at blive blacklistet.

HUMANIORA UDSULTES

Humaniora er blevet lagt i en økonomisk spændetrøje, som er umulig at komme ud af.

UNIVERSITETER TEGNER GLANSBILLEDE AF PH.D.-SITUATIONEN

Langt flere ph.d.ere er blevet forsinket af coronakrisen end Danske Universiteters tal viser.

MINISTER FJERNER OMSTRIDT INTEGRATIONSRAPPORT

Det kan være ulovligt, at udlændinge- og integrationsminister. Mattias Tesfaye har fået fjernet RUC-rapport fra ministeriets hjemmeside.

4

GENMÆLE FRA MINISTEREN: VI HAR BÅDE FORSKNINGSFRIHED OG POLITISK FRIHED

Mattias Tesfaye skriver, at han har politisk frihed til at beslutte, hvad der skal være tilgængeligt på ministeriets hjemmeside.

8

DEBAT: FORMATTVANG ELLER FORMATTILBUD?

Unge forskere vil ofte gerne have et formattilbud og en afkodning af former, formater, akademiske fraser og vendinger, som de kan bruge i deres arbejde.

9

FLERE KVINDER I UDVALG SKABER IKKE LIGESTILLING

Det hjælper ikke at indsætte flere kvinder i bedømmelsesudvalgene, siger britisk professor, der har undersøgt effekten.

10

KVINDER TAGER OFTERE EN FOR HOLDDET

Forsøg viser, at kvinder er langt mere disponerede for at få – og tage – akademiske pligtogaver, der ikke fremmer deres karrierer.

11

MÅNEDENS FOTO: UNIVERSITETET I KRIG

Engang var de studerende helte, der reddede hovedstaden fra svenskerne.

16

VIS DIT PH.D.-PROJEKT: BREMSESPOR I NATUREN

Louise Lynn Halle undersøger den enorme men relativt ukendte forening fra bildæk.

20

UNDERVISERE VIL HAVE CORONABYRDER KOMPENSERET

Flere og flere steder spørger underviserne, hvordan ekstrarbejdet, som onlineundervisningen indebærer, vil blive kompenseret.

22

LÆRING: NABOLANDENES UNDERLIGE KARAKTERER

Tre forskere fortæller om karakterskalaerne i Norge, Sverige og Frankrig.

24

KRONIK: HVAD MÅLER LÆRINGSBAROMETRET EGENTLIG?

Uddannelses- og Forskningsministeriet ønsker at måle og forbedre uddannelseskvaliteten, men metoden man benytter måler noget ganske andet.

26

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger.

28

BAGSIDEN: HVAD SHALL WE CALL REKTOR?

Landets universiteter viser en forbløffende inkonsistens, når det gælder rektorernes engelske titler.

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutionsansatte, Djøfs universitets- og forskningsansatte (UFO) under Djøf Offentlig. Løseabonnementer: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen.

Bladets leder skrives af repræsentanter for universitets- og sektorforskningsafdelingerne i DM og Djøf. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:

Jakob Elkjær (je@dm.dk).

Redaktionelle medarbejdere:

Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk), journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:

Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:

Forskerforum, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 8.200 eks.

Udkommer 9 gange om året den første uge i hver måned.

Forsideillustration: Claus Bigum

Øvrige adresser:

DM, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 15 66 00.

Djøf, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, tlf. 33 95 97 00.

Grafisk produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 28. januar 2021.

Af **Olav W. Bertelsen**, formand for universitetslærer-afdelingen i DM og FTR på AU

Humaniora mangler penge

Som formand for universitetslærerne i DM støder jeg med jævne mellemrum på urimeligheder i universitetsverdenen. En del af dem forekommer på humaniora. Lad mig tage et par aktuelle eksempler.

I forbindelse med coronanedlukningen er en del ph.d.-stipendiater blevet forsinkede i deres projekter. Her har det været et gennemgående billede, at stipendiaterne på humaniora i langt større grad end andre har fået afvist deres ansøgninger om forlængelse af stipendiet. Jeg har set et afslag, hvor begrundelsen i store træk var, at det er helt almindeligt at blive forsinket og skrive færdig uden løn. Eksemplet er ikke enestående.

Et andet eksempel er arbejdsvilkårene for den del af universiteternes deltidsundervisere, der ikke har et fuldtidsjob ved siden af. Her har DM i årevis kæmpet en sej kamp for overenskomstdækning og anstændige vilkår. Når man kigger ned i detaljerne, så er det særligt på humaniora og især inden for de meget små fag, at de rettighedsløse timelærere varetager en væsentlig del af undervisningen.

Det er to ud af mange eksempler på, at arbejdsvilkårene på humaniora er dårlige. Generelt er karriereforløbene, selv for de folk, der med stor sikkerhed styrer direkte mod fastansættelse, uklare og hullede med perioder med ledighed eller deltidsansættelse.

Og det er jo ikke, fordi dekaner og andre ledere på humaniora er særligt talentløse eller onde. Årsagen til, at de urimelige arbejdsvilkår

fortsætter, er ganske simpelt, at humaniora mangler penge.

Humaniora løfter en væsentlig samfundsopgave i forhold til samfundets sammenhængskraft og borgernes selvforståelse. Hvordan er det, vi lever sammen? Hvordan har vi gjort det i fortiden? Hvordan kan vi have gode relationer til resten af verden? Humaniora består af en masse små og store fagområder, der tilsammen er utroligt vigtige

“Årsagen til, at de urimelige arbejdsvilkår fortsætter, er ganske simpelt, at humaniora mangler penge.

for vores land, vores demokrati og vores velfærdssamfund. Desværre er bevillingerne blevet så små, at selvom man har skåret i fagviften, så de små fag kun findes ét sted i landet, så kan universiteterne ikke levere den nødvendige forskning og uddannelse til samfundet for de midler, der kommer ind.

Som man kan læse i dette nummer af Forskerforum, bliver humaniora systematisk udsultet i Danmark. Underfinansieringen bliver mere og mere markant. Det lave undervisnings-taxameter, der kun forhøjes et år ad gangen.

Humanioras systematiske for lave andel af de konkurrenceudsatte forskningsmidler. Bagudskuende uddannelsesdimensionering. Listen er lang og har den samlede effekt, at humaniora bliver en luksus for det enkelte universitet.

Vi skal blive bedre til at forklare, at humaniora ikke kun kan forstås som masseuddannelse, der uddanner kandidater til et arbejdsmarked med store forudsigelige arbejdskraftbehov i fx gymnasieskolen.

Samfundet har også brug for viden på højt niveau og arbejdskraft inden for en lang række områder, hvor der ikke er et stort arbejdsmarked og højt optagelsestal på uddannelserne. Det drejer sig fx om en række sprog- og kulturfag, der er vigtige for, at vi som nation kan forholde os til vores omverden og til os selv. Uanset hvor få studerende der er, så er det fx vigtigt, at vi har forskning og uddannelse på højeste niveau i grønlandsk. Her giver det ikke mening at sige, at vi ikke kan drive en uddannelse og et forskningsmiljø, der kun optager 10 studerende om året. Sådanne forpligtelser stiller selvfølgelig andre krav til finansiering.

Det er på tide, at politikerne anerkender humanioras dobbelte forpligtelse i samfundet og sikrer en realistisk finansiering af såvel uddannelserne som forskningen.

Så længe denne dobbelte forpligtelse ikke anerkendes, vil der fortsat være elendige arbejdsforhold for en lang række af de kolleger, der vier deres liv til at løfte humanioras samfundsforpligtelse. ■

Minister fjerner omstridt integrationsrapport

Udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye har fået fjernet RUC-rapport om social kontrol fra ministeriets hjemmeside. Ekspertener mener, at det kan være ulovligt, og at det skader forskningsfriheden.

Udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye (S) før samråd om parallelsamfund i muslimske kulturer på Christiansborg tirsdag den 27. oktober 2020.

Først havnede rapporten "Magt og (m)ulighed" i nederste skuffe i udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfayes (S) skrivebord, og nu har han også fået rapporten fjernet fra Integrationsministeriets hjemmeside.

Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) har ellers betalt to mio. kr. for at udarbejde rapporten, der har til formål at komme med forslag til redskaber, der kan modvirke negativ social kontrol i minoritetsmiljøer, men en af forskernes anbefalinger er åbenbart ikke socialdemokraternes kop te.

En anbefaling om, at man "ikke per automatik bør dømme religion eller andre identitetsunderstøttende aspekter ude, men bør se på og inddrage

dem som potentielle ressourcer, der kan styrkes og anvendes i kampen for øget selvbestemmelse og ligeværd", er blevet udlagt, som at forskerne støtter arabisk- og koranundervisning. Det fik Socialdemokratiets udlændinge- og integrationsordfører, Rasmus Stoklund, til at sige, at rapporten næppe var blevet bestilt, hvis man havde kendt resultatet.

Nu er rapporten altså blevet fjernet efter pres fra Dansk Folkepartis Pia Kjærsgaard, der på et samråd den 8. september sagde: "Med den debat, vi har, er det helt tåbeligt, at det står som et officielt dokument på den hjemmeside".

Mattias Tesfaye kalder selv i et svar til Altinget situationen "meget usædvanlig", men han begrundede skridtet med, at han ikke ønsker at skabe usikkerhed om regeringens politik.

"Jeg ønsker derfor ikke, at danskerne skal blive forvirrede over, om regeringen bakker op om forskernes anbefaling om at anvende arabisk- og koranundervisning som led i at dæmme op for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Det gør vi bestemt ikke", skriver Mattias Tesfaye i et svar til Altinget.

Kan være i strid med loven

Ifølge Sten Bønsing, professor i forvaltningsret ved Aalborg Universitet, er ministerens handling ikke blot usædvanlig, den kan også være i strid med forvaltningsloven og det såkaldte magtfordretningsprincip.

"Man har altid haft den praksis i ministeriet, at når man bestiller en rapport, så ligger den på ministeriets hjemmeside for tid og evighed. Så for

første gang har de fjernet en rapport, ikke fordi der var en fejl i den, det har ministeren erkendt, men fordi han ikke kan lide anbefalingerne i rapporten”, siger Sten Bønsing.

Det har Ombudsmanden ellers tidligere fastslået som ulovligt helt tilbage i 1984. Det er nemlig ikke en saglig begrundelse, at man ikke kan lide rapporten, forklarer Sten Bønsing, der vurderer, at Mattias Tesfaye kan blive tvunget til at lægge den uønskede rapport tilbage på hjemmesiden.

Heine Andersen, professor emeritus i sociologi ved Københavns Universitet og forfatter til bogen “Forskningsfrihed – ideal og virkelighed”, siger, at det er uforståeligt, at ministeriet har bestilt og betalt en rapport for skatteborgernes penge for derefter at fjerne den.

“Det er imod god skik og almindelig praksis. Det er alvorligt, fordi man ikke kan få andet indtryk, end at det er en politisk beslutning, da regeringen ikke har kunnet påpege fejl eller brud på god videnskabelig praksis i rapporten. Det er til stor skade for vidensniveauet i samfundet og for forskningsfriheden at fjerne den”, siger han.

Heine Andersen tilføjer, at konsekvensen kan blive, at forskere jages væk fra politisk følsomme områder som integration, fordi de ikke vil risikere at blive hængt ud i medierne.

“Lige præcis forskning i etniske minoriteter er der ikke mange, der har lyst til at give sig i kast med, fordi man bliver svinet til af politikerne, ikke kun som her af en regering, men også af mere ekstreme nationalkonservative og islamistiske grupper, hvor der ligefrem kan være trusler. Så det er et meget tyndt befolket forskningsområde, og sådan en sag her bidrager til, at de, der ikke på forhånd har tænkt sig at skrive det, som politikerne forventer, holder sig væk”, siger han.

Politikere kan ikke rekvirere resultater

Hanne Leth Andersen, rektor på RUC, siger, at man altid skal passe meget på med at blande forskning og politik, men det virker, som om det netop er, hvad der er sket i denne sag.

“Situationen er, at SIRI har bestilt en

rapport, som jeg kan forstå på forskerne, at styrelsen har modtaget med tilfredshed, og nu må den ikke længere ligge på ministeriets hjemmeside. Det er problematisk, da det virker, som om forskerne skal levere de “rigtige” resultater, for at politikerne vil bruge dem. Styrelsen har rekvireret en opgave, som det er aftalt med forskerne, hvordan de skulle løse, men styrelsen kan altså ikke rekvirere de resultater, som politikerne ønsker”, siger RUC-rektoren.

Mattias Tesfaye har efterfølgende udtalt, at SIRI har oplyst, at de i styrelsen bl.a. var kritiske over for den del af rapporten om adgang til undervisning i islam, men ifølge Hanne Leth Andersen er det ikke en kritik, der er blevet videreformidlet til de to forskere eller til hende.

Hun understreger, at politikerne er fri til ikke at kunne lide konklusionerne og vælge at følge en anden politisk kurs, men det er forskernes rolle at give dem et så godt vidensgrundlag som muligt at træffe beslutningerne ud fra.

Derudover er det problematisk, at politikere er gået efter at nedgøre forskernes faglighed, mener hun.

Blandt andet har S-ordfører Rasmus Stoklund sagt til Forskerforum, at selv han som lægmand kan se, at rapporten indeholder store metodiske fejl og mangler. Han mener, at forskerne er nået frem til en forkert konklusion på et meget begrænset datagrundlag, da den bygger på interviews med 53 ressourcestærke muslimske unge.

“Vi oplever desværre indimellem, at politikerne stiller sig til dommer over, hvad der er god forskning, uanset om de har en forskningsbaggrund eller ej. Jeg må understrege, at der er tale om kvalitets-sikret forskning, som RUC står inde for, og som er udført at respekterede forskere ved hjælp af anerkendte

videnskabelige metoder. Jeg synes, at det er meget voldsomt, at politikere åbenbart vil til at bestemme, hvilke videnskabelige metoder vi må benytte. Det er ikke ligefrem stimulerende for, at forskere vil give sig i kast med den slags opgaver en anden gang”, siger Hanne Leth Andersen.

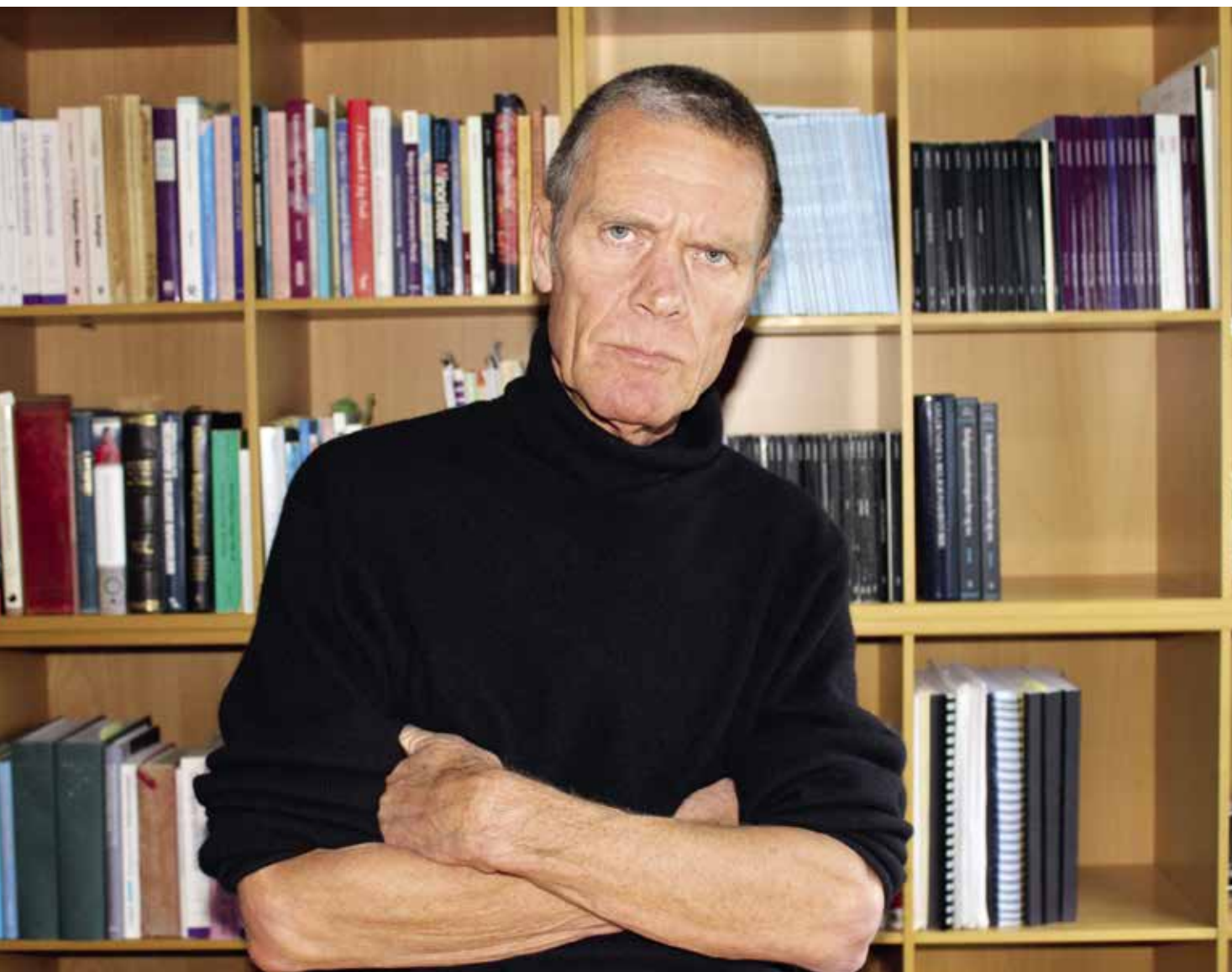
De to forskere bag rapporten, Lise Galal og Louise Lund Liebmann, har tidligere udtalt i Weekendavisen, at de ikke afviser eksistensen af negativ social kontrol, som det er blevet påstået, og de anbefaler heller ikke, at myndighederne skal udføre koran- og arabiskundervisning.

“Det ærgrer os naturligvis, at vores tekst bliver udlagt sådan. Misforståelsen tager fokus fra den relevante indsigt, at nogle anvender viden om islam som redskab til at afvise en undertrykkende æresopfattelse og til at forhandle frihed”, skriver de. ■

“Jeg må understrege, at der er tale om kvalitetssikret forskning, som RUC står inde for, og som er udført at respekterede forskere ved hjælp af anerkendte videnskabelige metoder.

Hanne Leth Andersen, rektor på RUC

RELIGIONSFORSKER:

“Forskning i islam er betændt og politiseret ud over alle grænser”

Tim Jensen, religionsforsker på SDU, oplever, at forskere bliver hængt ud af politikere og risikerer at blive blacklistet i forhold til at få forskningsmidler, hvis de forsøger at nuancere den offentlige debat om islam.

“Forskning i islam er betændt og politiseret ud over alle grænser, så forskerne inden for området ved, at de skal passe på, hvad de siger, fordi de kan få røven på komedie. Jeg har selv prøvet at havne i fedtefadet”.

Sådan siger Tim Jensen om et af de forskningsområder, der har optaget ham i mere end 30 år. Han er lektor og studieleder ved Religionsstudier på Syddansk Universitet og præsident

for IAHR, International Association for the History of Religions, der er en paraplyorganisation for 49 nationale og regionale religionsvidenskabelige selskaber viet til det akademisk-videnskabelige studium af religion.

Der har været forholdsvis stille om Tim Jensen siden Muhammed-krisen i 2006. Han har valgt at holde mund, men sagen om rapporten "Magt og (m) ulighed", som udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye (S) har fjernet fra Integrationsministeriets hjemmeside, får ham nu til at reagere. Rapporten er blevet stemplet som ubrugelig og af videnskabeligt dårlig kvalitet af flere politikere, fordi forskerne angiveligt anbefaler koran- og arabiskundervisning som en måde at bekæmpe social kontrol. Det har forskerne dog selv afvist er tilfældet.

Han ser sagen som en del af en større tendens til, at politikerne, ikke mindst efter Muhammed-krisen, forsøger og delvist er lykkedes med at intimidere forskerne til at afholde sig fra at deltage i den offentlige debat ved at hænge dem ud i medierne og ved at true dem til tavshed.

"Jeg er så gammel nu, at jeg godt tør sige fra, da jeg ikke længere har noget i klemme. Der burde være større protester fra alle forskere, ikke kun islamforskere, da det er et direkte angreb på den frie forskning. Men jeg frygter, at mange er bange for ikke at få forskningsmidler og for at blive hængt ud i pressen, hvis de står frem", siger Tim Jensen.

En islamfjendtlig diskurs

Han mener, at dansk politik i årtier har været drevet af en islamfjendtlig diskurs i en sådan grad, at det nærmer sig islamofobi.

"Der er et ensidigt politisk fokus på muslimer, og der eksisterer en forudfattet mening om, at kernen i islam og i muslimske fædres børneopdragelse er undertrykkelse. Alle nyere love i Danmark, der begrænser religionsfriheden, er i bund og grund rettet mod muslimer, og politik i Danmark er drevet af en delvis irrationel frygt for islam. Jeg og især islamforskere er utroligt trætte af hele tiden at få at vide, at vi ikke forsker i islam på den måde, som politikerne ønsker", siger Tim Jensen.

Han tilføjer, at den seneste sag

eksemplificerer, at politikerne dybest set ikke ønsker at blive klogere på, hvad forskningen kan vise om effektiv integration af religiøse minoriteter. En forskning, der ellers kunne og skulle give dem et oplyst grundlag at træffe beslutningerne ud fra.

"Jeg har i årevis sammen med andre argumenteret for, at den måde, "vi" taler om muslimer og udsteder forbud rettet mod dem på, sandsynligvis kan virke stik mod hensigten, hvis målet er at skabe integration, fordi en del reagerer ved at vende samfundet ryggen, men så snart det handler om mennesker med en muslimsk baggrund, vil politikerne ikke høre. De vil ganske enkelt ikke lytte, fordi det ikke passer til deres egen holdning om, hvordan de mener, at man frelser de her unge kvinder fra social kontrol. Gang på gang får islamforskere og andre, der studerer islam, at vide, at de ikke forsker i islam på den rigtige måde, dvs. den måde

og med de resultater, som politikerne ønsker", siger Tim Jensen.

Jyllands-Posten klagede til rektor

Tim Jensen opfatter det alligevel som sin pligt at dele sin viden og prøve at nuancere den politiske debat, selvom han før er havnet i fedtefadet, som han udtrykker det.

Det skete i forbindelse med Muhammed-tegningerne og andre tegninger af profeten Muhammed. Han siger, at han udtalte sig om Jyllands-Postens trykning af tegningerne på en måde, som avisen opfattede som "løgnagtig" og udelukkende baseret på hans private politiske synspunkter. Jyllands-Posten klagede til Tim Jensens rektor, og sagen blev indbragt for et forskningsetisk udvalg på SDU. Udvalget realitetsbehandlede dog ikke sagen, og dermed "frikendtes" Tim Jensen for anklagerne, husker han.

Også Naser Khader, der på daværende tidspunkt var integrationsordfører for Radikale Venstre, sendte en mail til daværende rektor for SDU, hvori han beskyldte Tim Jensen for at mangle forskningsbelæg for kritiske udtalelser om Naser Khader og organisationen Demokratiske Muslimer. Heller ikke denne klage fik dog ansættelsesmæssige konsekvenser for ham.

Blacklistet efter Muhammed-krisen

Som et andet eksempel på, at politikerne vil styre islamforskningen og til tider også helst begrænse forskeres deltagelse i den offentlige debat, nævner Tim Jensen finansloven fra 2006, hvor Dansk Folkeparti og Radikale Venstre fik afsat en pulje på 10 mio. kr. "målrettet islamkritisk terrorforskning", som det fremgik af aftaleteksten.

Jesper Langballe fra DF langede kraftigt ud efter islamforskeren Jørgen Bæk Simonsen og hans kolleger og anklagede dem for at vende det blinde øje til islams dystre sider.

"De prøvede at styre forskningen og bevillinger på en måde, der på daværende tidspunkt var uhørt i Danmark, og Jørgen Bæk Simonsen, Mikael Rothstein og jeg selv fik klar besked om, at vi ikke behøvede at bruge tid på at søge om midler fra den pulje. Efter denne hændelse og mine erfaringer fra Muhammed-krisen måtte jeg sige til mine kolleger, at de ikke skulle skrive mig på som medansøger på forskningsansøgninger, fordi jeg var "besmittet". De ville muligvis ikke få penge, hvis mit navn stod på", siger Tim Jensen.

Han tilføjer, at han som statsansat forsker gerne vil have lov til at gøre det, som han får sin løn for, nemlig at forske og formidle sine resultater.

"Det chokerer mig, at politikerne putter skatte kroner i forskning, og så vil de ikke have, at resultaterne bliver delt med omverdenen, hvis de viser ting, som ikke passer dem", siger han. ■

Læs >
Mattias Tesfayes
genmæle

Vi har både forskningsfrihed og politisk frihed

Tusindvis af kvinder med muslimsk baggrund står lige nu midt i et vigtigt opgør. En frihedskamp. De forsøger at komme fri af en gammeldags kultur, der desværre hersker i nogle indvandrerkredse.

Kvindekampen i 70'erne foregik i fuld offentlighed. Der var protestmarcher i gaderne og indslag i tv. Denne gang foregår kvindekampen mere i det skjulte. Bag nedrullede gardiner. Jeg glæder mig derfor over hver eneste kvinde, der står frem med sin historie. Det kan forhåbentlig inspirere andre og give dem modet til selv at tage et opgør med den negative sociale kontrol. For Socialdemokratiet og regeringen er det helt afgørende, at alle kvinder uanset hudfarve eller religion ikke kun formelt, men også reelt har mulighed for selv at vælge ægtefælle og gå klædt, som de vil. Muslimske

kvinder er vores medborgere. Deres rettigheder er defineret af grundloven, ikke koranen.

Det er baggrunden for, at vi har besluttet, at forskerne bag den omtalte rapport ikke skal deltage på de temadage om social kontrol med kommunernes frontpersonale, som Styrelsen for International Rekruttering afholder. Det var ellers planen. På samme måde har vi valgt at fjerne Roskilde Universitets rapport "Magt og (m)ulighed" fra Udlændinge- og Integrationsministeriets hjemmeside. Det skyldes alt sammen, at rapporten anbefaler at anvende arabisk- og koranundervisning som led i at dæmme op for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Det er ikke regeringens holdning, at unge skal søge teologiske argumenter for deres rettigheder. Hvis nogen skal undervises, burde det snarere være forældrene, der lærte lidt om grundloven.

Jeg kan læse, at beslutningen om at fjerne rapporten fra hjemmesiden har mødt kritik. Senest her i Forskerforum,

hvor religionsforsker Tim Jensen fra Syddansk Universitet mener, at regeringens politik er drevet af en irrationel frygt for islam, der grænser til islamofobi. Og at vi fra politisk side forsøger at intimidere forskere, så de ikke tør deltage i den offentlige debat. Det synes jeg er helt skævt.

Jeg har intet imod muslimer. Og vi ønsker ikke at intimidere nogen som helst. Tværtimod.

Forskere kan selvfølgelig forske frit og herefter offentliggøre deres resultater på deres universiteters hjemmesider og i øvrigt ellers frit fortælle om deres forskning i aviserne, på sociale medier eller andre steder i det offentlige rum. Det er forskningsfrihed. På samme måde kan jeg som minister beslutte, hvad der skal være tilgængeligt på mit ministeriums hjemmeside. Det er politisk frihed. Rapporten og dens anbefalinger ligger frit tilgængeligt på RUC's hjemmeside, hvor den kan læses og diskuteres af enhver. ■

Følg eller like os på Facebook og Twitter

www.facebook.com/Forskerforum.dk/

<https://twitter.com/ForskerforumDk>

Du kan også tilmelde dig vores nyhedsmail og få en opdatering, når der er nyt på hjemmesiden.

<https://mailchi.mp/dm/forskeren>

Formattvang eller formattilbud?

I sin artikel om "formattvang" i nr. 338 kritiserer Steen Nepper Larsen, lektor på DPU, "et stramt formatkrav, som forskningsartikler, undervisningsformer og specialer underkastes i samtiden". Jeg er nok én af dem, som Steen Nepper Larsen kunne tænke på med sin kritik, for jeg har gennem en menneskealder undervist i og skrevet om formater for alt det nævnte.

Steen Nepper Larsen skriver om "bacheloropgaver og speciale-afhandlinger, der efterhånden er opbygget på nærmest identisk facon": ... problemformulering, metodeafsnit, state of the art, teori-afsnit, præsentation af empirisk materiale, analyse, konklusion, perspektivering. Det er jo en genkendelig opbygning: For hvis man skriver om en undersøgelse, så er det naturligt at skrive om undersøgelsesspørgsmålet, (problemformulering), hvad man undersøger ved hjælp af (metode- og teori-afsnit), hvilket materiale man undersøger (empiri-afsnit), og om litteraturen. Det er netop de videnskabelige grundelementer i en undersøgelse – hvor indholdet i øvrigt kan være hvad som helst. Overalt i vores del af verden vægtes den videnskabelige undersøgelses format(er). Det ses i Kvalifikationsrammen. Her finder man bl.a. ordene "problem", "problemløsning", "teorier", "metoder".

Det er Steen Nepper Larsen nu blevet træt af. Det er med hans ord "banalt", "fortærsket", "utåleligt", "destruktivt", en "uundslippelig formattvang". Man aner den aldrende lektors kedsomhed og søgen efter det originale, anderledes, underholdende med hans gentagne ord: ånd. Men studerende og unge forskere, der skriver artikler, vil faktisk ofte gerne have et formattilbud og en afkodning af former, formater, akademiske fraser og vendinger, som er gangbare, og som de selv kan bruge i deres eget arbejde. Et brugbart format kan give en ramme for indhold.

Skal vi virkelig tro, at Steen Nepper Larsen aldrig har givet feedback som: "Der mangler en definition af opgavens centrale begreber", "Et par ord om metoden ville have gjort forløbet fra

præmis til konklusion tydeligere" eller "Du har ikke konkluderet på det, du har spillet ud med". Eller kan han have fundet på at efterlyse diskussion, resultater og fortolkninger, metodekritik? Det er også elementer i standardformater for opgaver, specialer, afhandlinger og artikler. Og det er elementer, som indebærer kritik, refleksion og selvstændig tænkning. Dem nævner han ikke i sin liste over fortærskede strukturelementer.

Det er jo ikke værre, end at formater kan varieres, begrundes, argumenteres, forhandles – hvis de samsvarer med indhold. Og hvis noget ukonventionelt ikke bare er udtryk for manglende kendskab til passende formater. Det er Steen Nepper Larsen, der hævder en formattvang uden at dokumentere, hvor en tvang håndhæves og hvordan.

Vi ved fra uddannelsesforskere som Hattie og Biggs, at studerende ikke er begejstrede for studieprocesser uden læringsmål, hvor man i frihed producerer tekster for så at møde bedømmerens "duer ikke, væk!" – som ikke kun går på indhold, men også på form, format og sprog. Trial and error-processer kan bryde "kontrakten" mellem studerende og undervisere om, at underviseren vil hjælpe den studerende med at klare sig inden for rammerne af et formelt uddannelsessystem.

Jeg savner, at Steen Nepper Larsen tager medansvar for videnskabelige formater, som også er en del af, hvad universiteterne skal give videre til og udvikle sammen med studerende og nye forskere. Jeg synes godt, man kan forvente, at repræsentanter for den pædagogiske sagkundskab tager et pædagogisk skridt videre end til blot at råbe kritisk på noget, som "ikke

fornærmer intelligens eller frihed", og "ånd". Jeg synes, at vi, der arbejder med studier og forskningskriveprocesser og -tekster, kan forvente, at man tager udgangspunkt i videnskab og ikke kun i ånd. Kan de to størrelser overhovedet lære af hinandens formater? Eller er det genren, der møder den formløse tekst? ■

REPLIK Af Steen Nepper Larsen

"... hvor indholdet i øvrigt kan dreje sig om hvad som helst"

Lotte Rienecker har i replikken til min kronik bestemt fat i den lange ende. For det, der advokeres for, er bestemt noget af det, jeg også havde i tankerne, da jeg kritiserede og udstillede formattvangen på universitetet.

Hele to gange kalder hun sit eget perspektiv for "naturligt", og de studerende tages til indtægt for, at de hellere end gerne vil hjælpes igennem uddannelsessystemet af Rieneckers egne tekster om "formater i forhold til opgaver, specialer og undervisning".

Tilsyneladende kan hvad som helst køres gennem møllen, da indholdet af opgaven er indifferent. Der er tale om leveringsdygtighed målrettet alle studerende på alle fag og i alle formater. For man kan nemlig skrive om alt og komme effektivt videre i uddannelsessystemet ved at anvende opbygningen af "Den gode opgave".

På alle tænkelige måder inkarnerer og illustrerer replikken derfor objektet for min kritik. Tak for den effektfulde demonstration. Bedre kunne jeg ikke have gjort det selv.

At Hattie ikke er tilhænger af faste læringsmål, fremgår i øvrigt af vore drøftelser i "The Purposes of Education. A Conversation between John Hattie and Steen Nepper Larsen" (Routledge, maj 2020). ■

Det hjælper ikke at sætte flere kvinder i bedømmelsesudvalgene, siger britisk professor, der har undersøgt effekten af ligestillingstiltag. "Måske, men vi må bruge alle muligheder", siger leder af ligestillingsarbejdet på SDU.

FORSKNING:

Flere kvinder i udvalg skaber ikke ligestilling

Der gøres i disse år store indsats på universiteterne for mere diversitet og ligestilling i forskningen – først og fremmest med henblik på at øge andelen af kvinder blandt de fastansatte forskere.

Et af de konkrete tiltag, der dukker op igen og igen i universiteternes handlingsplaner, er kravet om diversitet i de udvalg, der skal bedømme, indstille og ansætte kandidater til videnskabelige poster.

Men det er faktisk ikke en vidensbaseret vej til flere kvindelige forskere.

Det kom for nylig frem ved workshopkonferencen "Women in econ – status quo and ways forward" arrangeret af en gruppe økonomiske forskere på KU. Her talte blandt andre Sarah Smith, professor og leder af Institut for Økonomi ved University of Bristol.

Kan virke mod hensigt

Sarah Smith sidder i en række udvalg, der arbejder for større diversitet inden

for økonomisk videnskab, og hun har i en aktuell artikel afsøgt årsagerne til kønsskævheden inden for økonomisk videnskab i Storbritannien og forskningen for evidens, i forhold til hvad der virker, og hvad der ikke virker.

"En meget populær policy, der ikke virker, er at putte en masse kvinder i rekrutteringspanelet. Men kvinder er lige så forudindtagede imod kvinder, som mænd er, så det hjælper ikke nødvendigvis at have kvinder i panelet, og måske gør det ovenikøbet, at mændene dermed tror, at kønsaspektet nu er tilgodeset, og så med god ret kan dyrke deres forudindtagethed", sagde hun.

I stedet for pegede hun blandt andet på, "biastræning" af udvalgene samt konkrete målsætninger for antallet af kvinder som evident metode til at fremme kvinders muligheder.

Minoritetsfølelse

På SDU har det været en regel siden

2011, at bedømmelsesudvalg, der består af tre eller flere medlemmer, ved ansættelser skal have blandet kønssammensætning.

Eva Sophia Myers er chefkonsulent og leder af SDU's Gender Equality Team. Hun er enig i, at kvinder ifølge forskningslitteraturen kan være lige så forudindtagede som mænd. Men diversiteten i udvalget har en betydning for ansøgeren i samtalen, siger hun.

"Der sker noget i hovedet på ansøgerne, når man ser, at der sidder forskellige slags mennesker. Hvis man bliver mindet om, at man tilhører en minoritet, vil det påvirke ens præstation".

Så hvis en kvinde sidder over for et rent mandligt bedømmelsesudvalg?

"Så kan hun – bevidst eller ubevidst – blive påvirket af, at hun tilhører minoriteten, og det vil gøre noget ved hendes performance øjeblikkeligt. Det påvirker hendes måde at tale om sig

Kvinder tager oftere en for holdet

selv på, og det vil også påvirke forventningerne til hende”, siger Eva Sophia Myers.

Tror stadig på det

Hun fortæller, at man på SDU selv har foretaget en mindre undersøgelse, der viser en lille tendens mod, at kvindelige ansøgere oftere bliver bedømt kvalificeret, når bedømmelsesudvalget er blandet sammensat.

“Jeg tror på, at blandede udvalg gør en positiv forskel, selv om den måske ikke er så stor. Men vi må bruge alle de muligheder, der kan skabe en positiv udvikling. Det, der bekymrer mig, er, hvis kriteriet om blandede udvalg bliver oversat til: Vi skal bare have en kvinde, hvilket jeg har hørt flere gange. Formålet er, at man skal tage de forskelligheder, der er, seriøst og sikre, at det kommer frugtbart i spil”.

Også på AU er diversitet i bedømmelses- og ansættelsesudvalg et særligt vægtet indsatsområde. I AU’s “Handleplan for diversitet og ligestilling 2020” hedder det, at “Bedømmelses- og ansættelsesudvalg skal være bredt sammensat med repræsentation af flere køn”.

Prorektor Berit Eika, der er næstformand i AU’s Diversitets- og ligestillingsudvalg, kender ikke de undersøgelser, Sarah Smith henviser til.

“Når det gælder at sikre begge køn i ansættelses- og bedømmelsesudvalg, handler det ikke kun om, hvem der ansættes. Det handler om, at begge køn skal være med i den meget vigtige proces, det er at vurdere og ansætte fremtidige kolleger”, siger hun og peger på, at AU’s handlingsplan netop adresserer problemet med ubevidst forudindtagethed.

“Jeg tror ikke, der er nogen, som forventer, at et enkelt tiltag får os i mål – men summen af dem skulle gerne betyde, at vi med tiden kan opnå større kønsbalance i forskningsverdenen”. ■

Professor Lise Vesterlunds forsøg viser, at kvinder er langt mere disponerede for at få – og tage – akademiske pligttopgaver, der ikke fremmer deres karrierer.

Kvinder sakker efter mændene i forskningsverdenen, fordi de har så svært ved at sige nej.

Det var budskabet og essensen af det oplæg, professor Lise Vesterlund holdt ved conferenceworkshoppen “Women in econ – status quo and ways forward”, hvis overordnede tema var manglende ligestilling i forskningen, særligt inden for økonomisk videnskab.

Lise Vesterlund forsker i adfærdsøkonomi på University of Pittsburgh, herunder i kønsforskelle på arbejdsmarkedet. Hun benytter sig ofte af laboratorieforsøg til at afdække folks måder at agere på.

Forsøgene, hun fortalte om, undersøger, hvorfor kvinder traditionelt har haltet efter mændene i forhold til advancementer inden for den akademiske verden. De tager udgangspunkt i undersøgelser, der viser, at kvindelige forskere i gennemsnit bruger 2¼ timer mindre på forskning end deres mandlige kolleger. Til gengæld bruger de mere tid på vejledning af studerende og udvalgsarbejde.

Samtidig fik Lise Vesterlund udarbejdet en survey, hvor hun spurgte forskere, hvordan man bedst bruger sin tid, hvis man gerne vil forfremmes. 92 procent svarede: på forskning.

Kvinder bruger således mere af deres tid forkert i forhold til at opnå forfremmelse.

Is i maven

For at undersøge hvorfor lavede Lise Vesterlund et laboratoriesetup med grupper på tre personer. Øvelsen gik ud på, at en fra gruppen inden for to minutter skulle melde sig frivilligt, hvilket skete ved at trykke på en knap. Øvelsen havde også et belønningssystem. Hvis ingen meldte sig, ville alle få 1 dollar. Hvis en person meldte sig, ville personen få 1,25 dollar, og de to andre ville få 2 dollar. De største udbytter ville altså gå til dem med mest is i maven.

Og tendensen var tydelig: Kvinderne

meldte sig i højere grad end mændene. Og når man dannede rene mandegrupper, ændrede mændene adfærd og meldte sig hurtigere.

“Når mændene ser, at der er kvinder, forventer de, at kvinderne vil melde sig. Og når kvinderne ser mændene, ved de, at de må gøre det”, fortalte Lise Vesterlund.

For at nuancere forsøget lavede hun et nyt setup, hvor hun indsatte en “leder”. Lederen skulle observere gruppen, men havde mulighed for at sende en besked til et gruppe medlem og opfordre vedkommende til at melde sig. Lederen ville også få 2 dollar, hvis der kom en frivillig.

“Resultatet var, at kvinderne langt oftere end mændene blev opfordret til at melde sig. Og når de blev spurgt, sagde 75 procent af dem ja, mens kun 50 procent af mændene sagde ja”, fortalte Lise Vesterlund.

Metode: Drop frivilligheden

Hun havde ikke socialpsykologiske forklaringer på, hvorfor kvinder oftere ender som dem, der “tager en for holdet”, men forsøgene taler deres tydelige sprog om, at det er sådan.

Der er imidlertid måder at håndtere det på, sagde Lise Vesterlund. En af dem er simpelthen at droppe princippet om, at folk melder sig frivilligt til opgaver.

“I stedet for at få folk til at melde sig frivilligt skal man bare uddele arbejdet. På mit institut i Pittsburgh trækker vi lod ved hjælp af en hat, vi lægger sedler med folks navne i”, fortalte hun.

Forskningsvinklen omkring kvinders problemer med at sige nej opstod i øvrigt tilfældigt over en drink mellem Lise Vesterlund og fire andre kvindelige forskere, der hver især kunne genkende, hvor ofte de påtog sig opgaver, de egentlig ikke fik noget ud af. De fem forskere dannede “I Just Can’t Say No”-klubben og har en bog på vej med titlen: “I Just Can’t Say No Club: Why Women Get Saddled With Unrewarded Work – And How to Change That”. ■

Sådan bliver humaniora udsultet

Humaniora er blevet lagt i en økonomisk spændetroje. Det lave uddannelsestilskud, dimensioneringen af uddannelserne, 2-procentbesparelserne og de alt for få eksterne forskningsmidler til området udgør en firdobbelt knude, som er noget nær umulig at løse.

Politikerne har lagt humaniora i en økonomisk spændetroje, som det er noget nær umuligt at komme ud af. Samtidig har humaniorabashing udviklet sig til, hvad der minder om en folkesport, som dyrkes af en del politikere og meningsdannere. Dårlig kvalitet, ikke tilstrækkelig samfundsrelevant og en for høj ledighed blandt de nyuddannede er blandt kritikpunkterne, men det er i virkeligheden urimeligt at fyre løs på humanisterne, lyder det fra universiteterne.

For der bliver gjort et fremragende stykke arbejde for meget begrænsede midler, set i forhold til hvad der gives af enorme summer til det tekniske (TEK), sundhedsvidenskabelige (SUND) og naturvidenskabelige (NAT) område.

Anders Engberg-Pedersen, professor ved Institut for Kulturvidenskaber på SDU og medredaktør på bogen ”Verden ifølge humaniora”, mener, at politikerne tilsyneladende har glemt, at humaniora er mærkbart underfinansieret.

”Kvalitet koster, og man kan nu

engang ikke stå i Aldi og råbe verdensklasse. Der er brug for en langsigtet investering i humaniora og brug for, at man får et ny perspektiv på området. Humaniorabashing er blevet en selvstændig genre, men for længe har det været en gratis omgang. Der er sket meget store forandringer på HUM i de sidste 5-10 år, og universiteterne arbejder meget intenst på at styrke undervisningen og på at sikre en hurtigere overgang til arbejdsmarkedet”, siger han.

MIDLERNE TIL UDDANNELSE BLIVER FÆRRE

Universiteterne modtager flere forskellige typer tilskud til uddannelse, men hovedparten udgøres af uddannelsestaxametret, og dertil kommer en færdiggørelsesbonus.

Hvert år tælles alle beståede eksamener sammen og omregnes til studenterårsværk (STÅ), der udløser et bestemt beløb, der er afhængigt af, hvilken af tre takster uddannelsen modtager.

Fag inden for naturvidenskab, teknisk videnskab og

sundhedsvidenskab modtager typisk den høje takst, mens samfundsvidenskab og humaniora typisk modtager den laveste takst.

Taxametersatserne fastsættes på finansloven og afspejler således en overordnet uddannelses- og udgiftspolitisk prioritering, fremgår det af Uddannelsesministeriets hjemmeside.

I 2017 indgik alle Folketingets partier en aftale om et nyt bevillingssystem, der består af tre grundelementer:

Grundtilskud (25 procent), aktivitetstilskud (taxametertilskud) (67,5 procent), resultattilskud (7,5 procent).

Det nye system bliver indfaset fra 2019 til 2021, hvor universiteter, der oplever en nedgang i bevillingerne på mellem 1 og 2 procent, bliver kompenseret.

Reformen betyder også, at de tre taxametertakster er blevet sat ned til 32.500 kr., 46.300 kr. og 67.700 kr.

At finde ud af, præcis hvor

mange penge universiteterne modtager i tilskud per studerende, er et kompliceret regnestykke, men Danske Universiteter skriver i rapporten ”Tal om danske universiteter 2019”, at de modtog 74.000 kr. pr. studerende i 2014, og det var faldet til 70.500 kr. i 2020.

En analyse fra Danske Studerendes Fællesråd (DSF) konkluderer, at der er 24 procent færre midler pr. studerende i 2020 sammenlignet med 2009.

Anders Engberg-Pedersen tilføjer, at hvis både det private og politikerne begyndte at tænke på HUM som en uudnyttet ressource frem for som den evige prygelknabe, vil det potentiale – også økonomiske potentiale – som HUM ligger inde med, kunne blive indløst.

Derfor mangler humaniora midler

Det største problem for humaniora er, at tilskuddet, som staten giver til de humanistiske uddannelser, ikke dækker de faktiske udgifter. En analyse udarbejdet af konsulentfirmaet McKinsey viste allerede i 2010, at de samlede omkostninger for samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser ligger på 52.000 kr. pr. studenterårsværk (STÅ), men uddannelserne modtog kun 40.400 kr. i støtte. En underfinansiering på godt 28 procent, som politikerne kun delvist efterfølgende rettede op på med det såkaldte taxameterløft på 5.000 kr. per STÅ. Det er blevet forlænget flere gange – senest med tre år ved finanslovsforhandlingerne i 2019 – men universiteterne må stadig supplere op og bruge nogle af deres basismidler til

forskning til uddannelse i stedet.

Tilmed er de humanistiske uddannelser blevet neddimensioneret, så der nu må optages cirka 30 procent færre studerende end for fem år siden. Det koster også indtægter, da uddannelses-tilskuddet er afhængigt af, hvor mange studerende der består deres eksamener.

Så er der også omprioriteringsbidraget, der fra 2016 til 2019 kostede universiteterne lidt over 1,8 milliarder kr. i tabte indtægter, men pengene er aldrig blevet ført tilbage til sektoren.

Sidst, men ikke mindst, bevilger de store offentlige og private fonde langt de fleste af midlerne til SUND, NAT og TEK, så humaniora har langt dårligere muligheder for at kompensere for de mistede indtægter ved at skaffe eksterne midler selv.

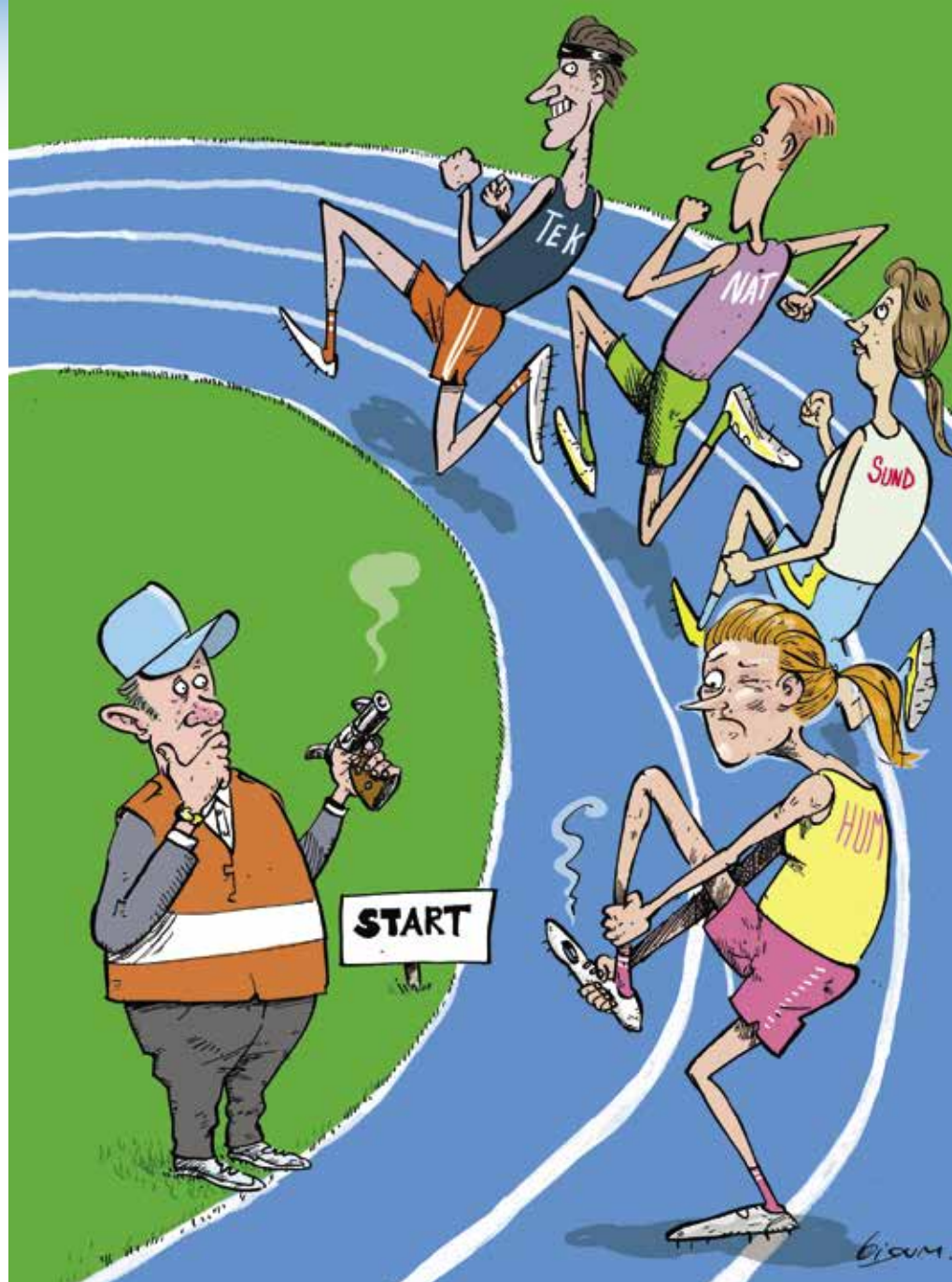
Dekan: Vi kører tæt på kanten

Henrik Halkier, dekan på Det Humanistiske Fakultet på Aalborg Universitet, kalder det en præcis liste over den serie af udfordringer, som fakultetet står over for.

”Omprioriteringsbidraget kommer ikke tilbage, vi må optage færre studerende, og vi får et lavt uddannelses-tilskud. Tilsammen udgør det totalt set en kæmpe udfordring, som gør, at vi hele tiden kører tættere på kanten, end godt er”, siger Henrik Halkier.

Han tilføjer, at det var afgørende, at forhøjelsen af det lave taxametertilskud blev forlænget med tre år ved finanslovsforhandlingerne og ikke blot et år som tidligere.

”Tre år er en kort tidshorisont at planlægge uddannelser efter, men et

år er helt håbløst. Hvis taxameterløftet falder væk, vil det være vanskeligt for os at uddanne kandidater, medmindre vi samler undervisningen på store hold. Det vil betyde nedlæggelsen af flere små fag, og at vi ikke vil kunne bevare den projektorienterede undervisning, som er vores adelsmærke på AAU”, siger HUM-dekanen og fortsætter:

”Vi arbejder hele tiden på at overbevise politikerne om, at det er værd at investere i humaniora og samfundsvidenskab, ved at gøde jorden med de gode historier om, hvordan humanister gør en forskel i alle dele af samfundet. Det er bemærkelsesværdigt, at der snakkes så lidt om, at der aldrig tidligere har været ansat så mange humanister i det danske samfund som i dag. Det er i virkeligheden en kæmpe succes, men det politiske fokus er entydigt på dem, der ikke er kommet i job”.

Anders Engberg-Pedersen fra SDU peger på, at mens antallet af humanistiske kandidater i Danmark næsten er tredoblet fra 1998 til 2014, er fuldtidsledigheden for humanister samtidig faldet fra 8 til 6,1 procent.

”Når man taler med arbejdsmarkedsforskere, tyder det på, at fremtiden også står i humanioras tegn. I forhold til de store udfordringer såsom brugbar teknologi, klimaforandring og polarisering spiller forståelsen af mennesket en afgørende rolle, og

arbejdsmarkedsforskernes fremskrivninger viser også, at der bliver brug for kompetencer som kreativitet, samarbejde og tværfaglighed, hvor HUM står vældig stærkt”, siger Anders Engberg-Pedersen.

Han tilføjer, at økonomien ikke hænger sammen på grund af taxametersystemet. Senest har de på SDU været nødt til at udtænke nye planer for samlæsning på større hold og indførelsen af flere forelæsninger frem for mindre seminarer, hvor de studerende kan deltage aktivt. Og det går imod den fornuftige pædagogik, der de seneste år har lagt vægt på øget studenterinddragelse – både for at mindske frafald og for at øge kvaliteten.

Tavle og kridt-fag findes ikke

På Roskilde Universitet oplever rektor Hanne Leth Andersen også, at ”det er svært at stykke økonomien sammen” af de samme årsager som på AAU og på SDU.

”Rammevilkårene for humaniora er svage og usikre, så taxameterløftet betyder utrolig meget for os. Vi kan ikke udbyde uddannelser af tilstrækkelig kvalitet på det lave taxameter, så vi må tage nogle af vores forskningsmidler og give til uddannelserne”, siger Hanne Leth Andersen, der mener, at politikerne må indse, at humaniora ikke bare er tavle og kridt-fag, som de

humanistiske uddannelser tidligere blev kaldt som en begrundelse for, at de havde lave uddannelsesomkostninger.

”Tavle og kridt-fag eksisterer ikke i dag, så uddannelsesstøtten må hæves, så det passer til virkeligheden. Vi kan ikke levere ordentligt undervisning uden vejledning og brug af ny teknologi og forskningsdata. Den metodiske tilgang har udviklet sig på humaniora, og vi anvender også metoder fra natur- og samfundsvidenskabene”, siger hun.

Hanne Leth Andersen tilføjer, at der var enighed om, at det var nødvendigt at dimensionere uddannelserne en del, da der var et stort optagelsesboom i nullerne, men hun mener, at uddannelserne nu har en passende størrelse, så dimensioneringen må høre op.

Skønmaleri nytter ikke

Camilla Gregersen, formand for DM, der organiserer mere end 5.000 forskere på universiteterne, siger, at der ikke er tvivl om, at vilkårene er pressede til bristepunktet på humaniora hvad angår både uddannelse og forskning.

”Skønmaleri nytter ikke, så vi skal turde sige det, som det er, at humaniora er blevet udsultet, og at der er en grænse for, hvor længe det kan fortsætte. Men vi skal også fortælle den positive historie om, hvad humanister kan, og hvorfor der er brug for humanistisk forskning”, siger DM-formanden.

Hun tilføjer, at størrelsen på uddannelsesstøtten er helt afgørende, så det var stærkt foruroligende, at der var stor usikkerhed om, hvorvidt løftet på 5.000 kr. per bestående årsværk ville blive videreført i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2020. Og det var en skuffelse, at det ikke blev gjort permanent, men foreløbig kun videreføres i tre år.

”Det viser noget om, hvor lav status

DIMENSIONERING

I 2014 blev det besluttet at indføre et loft over antallet af studiepladser med, hvad der beskrives som markant og systematisk overledighed.

Det har betydet, at der i 2018 blev optaget 5.771 studerende på en humanistisk eller teologisk bacheloruddannelse, hvilket er 2.500 færre end i 2013. Et fald på 30 procent, viser en analyse, DM har udarbejdet på baggrund af tal fra Danmarks Statistik.

Dimensioneringsmodellen er blevet kritiseret for at være tilbageskuende, da den delvis bygger på historiske ledighedstal i stedet for at forsøge at fremskrive arbejdsmarkedets behov for nyuddannede. En evaluering i 2018 viste dog, at dimensioneringen havde virket efter hensigten, da tilgangen til uddannelser med høj ledighed er faldet, og de unge i højere grad søger mod uddannelser med gode jobmuligheder.

OMPRIORITERINGSBIDRAGET

Med finansloven i 2016 indførte den daværende regering under Lars Løkke Rasmussen (V) det såkaldte omprioriteringsbidrag, også kaldet 2-procentbesparelserne, da der årligt blev skåret to procent af bevillingen til en række statslige institutioner, herunder universiteterne. Statens tilskud til videregående uddannelser blev således reduceret med 2 procent i 2016, 4 procent i 2017, 6 procent i 2018 og 8 procent i 2019.

Det var meningen, at nedskæringerne skulle fortsætte til 2022, men den nye socialdemokratiske regering satte en stopper for det, da den overtog magten. Universiteternes bevillinger nåede at blive beskåret med ca. 1,8 mia. kr. fra 2016 til 2019, men hvis besparelserne var fortsat til 2022, var nedskæringen løbet op i 5 mia. kr. Midlerne er aldrig blevet ført tilbage til universiteterne.

EKSTERNE MIDLER

Flere rapporter har dokumenteret, at fordelingen af konkurrenceudsatte forskningsmidler fra offentlige og private fonde er utrolig skæv i Danmark.

Mens nogle forskningsområder høvler den ene millionbevilling ind efter den anden, får forskere fra andre områder stort set ingen eller meget lidt støtte. Forskningsmidlerne bliver således koncentreret på nogle få særlige områder inden for biovidenskab og de medicinske og fysiske videnskaber, viser tal fra Dansk Center for Forskningsanalyse på AU. De offentlige fonde er lige så tilbøjelige til at favorisere de samme få forskningsområder som de private fonde.

Ifølge rapporten "Koncentration af konkurrenceudsatte forskningsmidler" udgivet af DEA i 2018 modtager humaniora og samfundsvidenskab 11 procent af de konkurrenceudsatte bevillinger og 6 procent af den samlede bevillingssum.

En opgørelse over, hvilke videnskabsområder der modtager flest midler fra private bidragydere, bragt i Dagbladet Information, viser, at sundhedsvidenskab modtog 1,66 mia. kr. i 2017, naturvidenskab fik 742 mio. kr., teknisk videnskab fik 454 mio. kr., og humaniora fik mindst af alle videnskabsområderne, nemlig 145 mio. kr.

humaniora har på Christiansborg", siger Camilla Gregersen.

DM ønsker også i samarbejde med fondene at få afdækket, hvordan forskningsmidlerne bliver fordelt, og om balancen mellem videnskabsområderne er den rette. Det kunne for eksempel gøres til en opgave for Danmarks Frie Forskningsfond at sikre, at alle fagområder får en fair andel af midlerne.

Camilla Gregersen tilføjer, at humanisterne har indtaget det private arbejdsmarked med enorm succes, men at der er brug for at synliggøre det over for politikerne.

"Humaniora skaber værdi og dygtige dedikerede kandidater for små penge, så jeg håber humanisterne vil ranke ryggen", siger hun og henviser til en analyse, som DM har udarbejdet på baggrund af tal fra Danmarks Statistik.

Den viser, at antallet af fuldtidsbeskæftigede humanister på det private arbejdsmarked er steget med 39 procent fra 2010 til 2017. I it-branchen alene er der sket en stigning i antallet på 61 procent på bare syv år.

Vil uddanne færre, men dygtigere humanister

Mads Eriksen, uddannelses- og forskningspolitisk chef i Dansk Erhverv (DE), er en af meningsdannerne, der af nogle bliver beskyldt for at praktisere HUM-bashing. Senest var han i sommer ude efter RUC, som han i et debatindlæg skrev er havnet i en alvorlig deroute – "en krise" – hvor både arbejdsgivere og studerende har tabt tilliden. Det skete på baggrund af høje tal for dimittendledigheden, lave søgningstal og tal, der viser, at ansøgere med høje snit fra studentereksamenen i mindre grad søger RUC.

Han mener, at bashing er at kritisere nogen ensidigt, og det er absolut ikke tilfældet.

"Min kritik har været fint nuanceret, og der er noget at kritisere humaniora for", siger han og tilføjer, at Dansk Erhverv slet ikke er så uenige med ledelsen på universiteterne, som nogle måske tror.

"Vi har i Dansk Erhverv været meget kritiske over for uddannelsesbesparelserne. Vi er helt enige med universiteterne om, at det ikke er det rette sted at spare, og besparelserne fortsatte for længe, og der blevet skåret for dybt", siger Mads Eriksen.

DE ser også gerne, at uddannelsestaxametret til HUM og SAMF bliver øget, men det bør gives som et beskæftigelsestaxametret, der belønner universiteterne for, at de nyuddannede kommer hurtigt i job.

"Vi mener, der er behov for yderligere dimensionering, da mange humanister fortsat har svært ved at få job eller får et job på et ikkeakademisk niveau. Arbejdsmarkedet har ikke kunnet absorbere de mange humanister, så der må gerne skæres yderligere i optaget, så vi uddanner færre, men dygtigere humanister. Det værste er, at der er en stor talentmasse, der kunne været nået langt, som ender i usikre ansættelser til en dårlig løn, fordi de har taget en uddannelse, som samfundet ikke efterspørger", siger Mads Eriksen.

Også han ser rigtig gode jobmuligheder for humanister på fremtidens arbejdsmarked:

"Der er brug for de klassiske humanistiske dyder i forbindelse med mange af de udfordringer og dilemmaer, vi står over for blandt andet i forbindelse med den grønne og digitale omstilling. Jeg tror meget på en kombination af humaniora og it-kompetencer, så jeg tænker, at humanister skal tænke sig ind som en del af den digitale omstilling og være langt mere offensive". ■

UNIVERSITETET I KRIG

Der var engang, hvor de studerende var helte, der reddede hovedstaden og måske hele kongeriget fra de onde svenskere.

*Den lærde Svend bar aldrig Sky
For Krigens Ravn.
Hans Glavind fik et evigt Ry,
Da Svenske Karl fra Fredriks By
I Dødningskjorten maatte fly
For Krigens Ravn.
Da skrev han ej Latin med Blæk;
Paa Dansk han skrev med røde Træk
Sit Navn.*

Bråka inte med de danske studenterna. Det burde nogle have visket Karl Gustav i øret, før han i 1658 forsøgte at indtage København. For som Poul Martin Møller skriver i ovenstående vers, stod de lærde svende klar til at give svenskerne en lektie – skrevet i blod!

Forsvaret af København under Anden Karl Gustav-krig i 1658-59 er et af de mere medrivende kapitler i dansk universitetshistorie. Universitetet og de studerende kom nemlig til at spille en aktiv rolle i det væbnede forsvar af byen, der var under belejring af de svenske tropper.

Danmark var i 1657-58 blevet løbet fuldstændig over ende af svenskerne, og i begyndelsen af 1658 bad den efterhånden desperate kong Frederik 3. professorerne på KU om at opfordre de studerende til at melde sig under fanerne.

De studerende stillede dog nogle betingelser. Blandt andet ville de kun stå under kommandørerne Kjeld Lange og Mogens Krag, der “bedst kjendte danske Studenters Humør”, og det skulle forbydes officerer at “traktere dem med Hug og Slag eller unødvendig Overskjælden”, når de ellers gjorde deres pligt og adlød ordrer. De opfordrede også til, at kæmpende studenter ville komme forrest i køen, når der i fremtiden skulle tildeles embeder.

Den var kongen med på.

De nu bevæbnede studerende – formentlig mellem 250 og 300 – blev samlet som et regiment inddelt i fire kompagnier. Studenterregimentet skulle i første omgang forsvare et stykke af volden ud for Kongens Have og hen mod Østerport.

Svenskernes beskydning begyndte 12. august 1658. Københavnerne var i stand til at slå angrebene tilbage, og nogle gange lykkedes man også med at gøre udfald mod belejrerne. For eksempel den 23. august, hvor 700 “studenter, haandværkere, matroser og soldater” myldrede ud gennem en løngang

i volden og dræbte 300 svenskere, der var i gang med at grave løbegrave.

Men på og inden for voldene led man også under beskydningerne og en stadig større mangel på mad og ressourcer.

Det afgørende slag fandt sted på en frostnat mellem 10. og 11. februar 1659, hvor en stor styrke angreb volden på flere steder. Kraftigst var angrebet ved den sydlige del, hvor der blandt andet stod studenter i forsvarslinjen. Svenskerne kom over den frosne is og satte stormstiger til voldene, mens det regnede ned over dem med “Granater, Stene og Bjælker”. Kun tre svenske soldater lykkedes med at komme op på volden, og de led selvsagt en krank skæbne.

Efter den mislykkede storm mindskedes svenskerne fokus på København, selv om byen stadig var omringet. I februar 1660 døde Karl Gustav i Gøteborg, og to måneder senere sluttedes der fred. Byen og universitetet kunne vende tilbage til det almindelige liv, og kongen huskede i øvrigt sit løfte om forrang til embeder – i hvert fald et stykke hen ad vejen.

Et af de mere kuriøse udkommer af studenternes indsats var, at et gammelt ønske fra studenterne om tilladelse til at bære kårde nu blev efterkommet. Både professorerne og regeringen havde været imod, men eftersom studenterne havde vist sig som trofaste soldater, syntes kongen, at de passende kunne beholde deres våben. I generationer herefter havde de studerende kårder ved siden, når de færdedes rundt i byen, ligesom det i øvrigt også var almindeligt for andre stænder. Først over hundrede år efter tabte man interessen for dette statussymbol.

Det blev i øvrigt ikke sidste gang, studerende greb til våben for at deltage i Københavns forsvar. I 1807 var det englænderne, der stod for døren. Men det er en anden historie. ■

(Ovenstående beretning og citater bygger på Holger Rørdam: “De danske og norske Studenters Deltagelse i Kjøbenhavns Forsvar mod Karl Gustav” udgivet 1855).

“Studenternes Regiment gør et Udfald under svenskernes Belejring af København 1658”, maleri af Vilhelm Jacob Rosenstand, 1889.

Ifølge Danske Universiteter har kun 600 ph.d.-studerende søgt om at få ekstra tid og løn til deres forskningsprojekt, som følge af at de er blevet forsinket af coronakrisen, og 80 procent af dem har fået ja, men det viser ikke det reelle billede af situationens alvor, lyder kritikken fra DM og ph.d.-netværket PAND.

Kritik: Universiteter tegner et glansbillede af coronaramte ph.d.ers situation

Den 9. november havde knap 600 ph.d.-studerende søgt om forlængelse med løn, hvoraf 80 procent af ansøgningerne var blevet imødekommet.

Sådan skriver Danske Universiteter – de otte universiteters samarbejdsorganisation – i en kortfattet pressemeddelelse, efter at Folketinget i oktober afsatte en pulje på 18 mio. kr. til medfinansiering af ph.d.-forlængelser.

Men det tegner et glansbillede af situationen for landets cirka 9.000 ph.d.-studerende, der er blevet hårdt ramt af coronapandemien, lyder det fra DM og fra PAND (Ph.d. Association Network of Denmark).

“Det er bestemt ikke et retvisende billede af problemets omfang. Vi hører fra vores medlemmer, at mange slet ikke er klar over, at de kan søge om

forlængelse. Det er uklart, hvem der kan søge, hvor meget de kan søge, og hvordan de gør. Der er institutter, som ikke har kommunikeret klart ud til ph.d.erne, at muligheden eksisterer, fordi de ikke har finansiering til det”, siger Federico Jensen, medformand i PAND.

DM og PAND gennemførte i september en spørgeskemaundersøgelse, hvor cirka 1.400 ph.d.-studerende deltog.

Lidt mere end halvdelen svarede, at de var mellem to og fire måneder forsinket som følge af pandemien, og ni ud af ti havde ikke modtaget nogen som helst form for finansiering til en forlængelse af deres forskningsprojekt.

39 pct. svarede også, at de ikke vidste, om det var muligt at søge om forlængelse med løn på det universitet, de er indskrevet på.

DM: Afklar det reelle behov

Camilla Gregersen, formand for DM, siger, at universiteterne indtil nu har forlænget ansættelsen for ca. 7 pct. af ph.d.erne, så der er lang vej endnu. De 18 mio. kr., som Folketinget i første omgang har afsat, svarer til, at ca. 200 kan få tre måneders forlængelse med løn, og der er til sammenligning lidt mere end 9.000 ph.d.-studerende i Danmark.

“Vi vurderer, at behovet er meget større. De 18 mio. kr. dækker ikke engang de forlængelser, som universiteterne allerede har givet”, siger hun og fortsætter:

“Jeg tror, mange har fravalgt at søge, fordi de vurderer, at det er meningsløst pga. indsnævrende kriterier på universiteterne. Derudover viser vores undersøgelse, at der stadig er mange, der ikke

“Jeg tror, mange har fravalgt at søge, fordi de vurderer, at det er meningsløst pga. indsnævrende kriterier på universiteterne.

Camilla Gregersen, formand DM

kender til mulighederne for forlængelse. Men jeg vil da opfordre ph.d.er, postdocs og andre, der er forsinkede på grund af corona, til at søge om forlængelse. Det er vigtigt, at universitetsledelserne og politikerne får vished om det reelle behov for forlængelser”, siger Camilla Gregersen.

Hun tilføjer, at det er hendes indtryk, at nogle af topledelse på universiteterne er ude af sync med de unge forskeres problemer, men til gengæld er der mange lokale ledere på universiteterne, der gør en stor indsats for at hjælpe ph.d.erne og sikre, at deres forskning og uddannelser ikke går tabt, og dem vil hun gerne takke.

Camilla Gregersen påpeger, at DM/PAND-undersøgelsen viser, at næsten seks ud af ti ph.d.-studerende oplever, at coronakrisen har en negativ effekt på

kvaliteten af deres forskningsprojekt, og lige over en fjerdedel har været nødt til at foretage omfattende ændringer.

“Det er vigtigt, at universitetsledelserne nu får afklaret det reelle behov og melder ind til politikerne, hvad de gerne vil have kompenseret, så midlerne ikke skal tages fra anden forskning, og vi sammen sikrer, at de unge forskertalenter og deres forskning kommer gennem corona uden at skulle gå på kompromis med kvaliteten. Hvis der ikke bliver taget hånd om den forsinkede forskning, risikerer vi at tabe forskertalenter og forskning på gulvet”, siger hun.

I tæt dialog med ministeriet

Jesper Langergaard, direktør for Danske Universiteter, beklager, hvis der er ph.d.-studerende, som føler,

at universiteterne ikke bekymrer sig tilstrækkeligt om deres situation.

“Det er et vigtigt tema for universitetsledelserne, at nogle ph.d.-studerende har været ramt under nedlukningen”, understreger han og tilføjer, at deres opgørelse over antallet af forlængelser er sådan, det ser ud lige nu, og ikke en endelig status.

“Der kan være flere, som bliver forsinket senere i deres ph.d.-forløb eller ikke er klar over, at de kan søge om forlængelse. Jeg vil opfordre til, at man søger om forlængelse, hvis man ikke kan få sin ph.d. færdiggjort til den planlagte tid på grund af nedlukningen”, siger Jesper Langergaard og tilføjer:

“Universiteterne er enige om, at det bygger på en individuel bedømmelse af hvert projekt, om en forlængelse er nødvendig eller ej”.

Han mener derimod, at det ville være useriøst, hvis universiteterne gik ud i offentligheden og krævede et trecifret millionbeløb eller en kollektiv forlængelse af alle ph.d.-forløb uden at kende omfanget af behovet.

“Vi har ikke råbt op i medierne, men vi har været i tæt dialog med eksempelvis ministeriet og partiernes ordførere om vores vurdering af omfanget af det her, så naturligvis har vi taget det her alvorligt”, siger Jesper Langergaard.

Han tilføjer, at universiteterne uanset hvad kommer til at betale en del af regningen for forlængelserne, da de 18 mio. kr. allerede vil være brugt, hvis alle, som har søgt, har fået et fuldt stipendium i tre ekstra måneder. ■

Bremsespor i naturen

Mikrogummi fra bildæk er en enorm, men relativt upåagtet forureningskilde. Louise Lynn Halle har sat små krebsdyr på "gummikur" for at undersøge, hvor skadeligt gummiresterne er for vandmiljøet.

Plastikforurening er blevet et stort miljøtema på globalt plan. Billeder af plastik i havene skaber stor forargelse, og folk er aktivt begyndt at begrænse plastforbruget og sortere plastikaffaldet.

Til gengæld er de færreste opmærksom på en forureningskilde, der måske er en lige så stor miljøsynder: gummiforureningen.

Hver gang vi sætter os i en bil og triller ud ad landevejen, efterlader vi os et spor af mikrogummi, som asfalten simpelthen slider af dækkene. De små gummipartikler vaskes væk af regnen og spredes ud i naturen.

Og hvad sker der så? Det findes der faktisk kun relativt begrænset viden om. Men Louise Lynn Halle er godt i

gang med at give nogle svar på spørgsmålet. I sit ph.d.-projekt på RUC ser hun, hvordan krebsdyr kan blive påvirket af mikrogummi.

Gummi går under radaren

"På mit studie var der mange, der interesserede sig for mikroplast. Og så begyndte folk at snakke om, at der var sådan nogle sorte partikler i de prøver, de tog for at undersøge for rester af mikroplast", fortæller hun.

Og ja, de sorte partikler kunne ganske rigtigt være gummirester fra bildæk. En type forurening, som ifølge Louise Lynn Halle regelmæssigt bliver overset i miljøanalyser, fordi man ofte bruger blandt andet lys til at måle mængden og typen af mikroplast i miljøet, og sort gummi reflekterer ikke lyset.

Det sorte gummi skulle komme til at blive omdrejningspunktet for hendes arbejdsliv de kommende år. Hun startede med at undersøge tilstedeværelse og virkning af mikrogummi i naturen i et aktiveringsprojekt på dagpenge, da hun var blevet færdig som kandidat. Efter nogle måneder blev hun ansat som forskningsassistent, og efter et stykke tid fandt hun og hendes vejledere midlerne til projektet, blandt andet fra et samarbejde med virksomheden Dansk Miljøanalyse.

Et af projektets spørgsmål er, om

dyr i vandmiljøerne optager det mikrogummi, som ender i vandløb og søer.

"Vi havde et bildæk nede i kælderen på RUC, som vi begyndte at file gummi af. Så tilsatte vi det til vandet for at se, om dyrene ville spise det, og hvordan de ville blive påvirket", fortæller Louise Lynn Halle.

Dårligere vækst og reproduktion

Dyrene, hun taler om, er små krebsdyr kaldet "hyalella azteca", som hun holdt i glasbeholdere. Det viste sig, at de små hyalellaer var ganske villige til at lade mikrogummiet indgå i menuen. Og da de er stort set gennemsigtige, var det tydeligt at se i mikroskopet, hvordan gummiet ophobede sig i dyrene.

Men tager dyrene skade af gummiet? Det har hun forsøgt at opklare ved at sammenligne væksten af dyr udsat for mikrogummi i vandet med dyr i rent vand.

"Jeg gennemførte et forsøg over tre uger, hvor jeg hver uge tog billeder af dyrene i mikroskop og derefter målte på computeren, hvor lange de var. Her kunne jeg konstatere, at den gennemsnitlige vækst var lavere for dyr, hvor vandet var tilsat mikrogummi".

Et andet parameter, Louise Lynn Halle undersøgte, var deres evne til at reproducere. Den var også negativt påvirket.

VIS DIT PH.D.-PROJEKT

- **Hvem:** Louise Lynn Halle, cand. scient., miljø- og molekylærbiologi.
- **Hvad:** Tilstedeværelse, skæbne og effekt af mikrogummi i det akvatiske miljø.
- **Hvor:** Roskilde Universitet, Institut for Naturvidenskab og Miljø, med finansiering fra Dansk Miljøanalyse.
- **Hvorfor:** Når motorkøretøjers dæk slides på asfalten, skaber det rester i form af mikrogummi, som spredes i naturen. Projektet undersøger de mulige skadevirkninger af mikrogummi i vandmiljøet.

”Jeg talte simpelthen, hvor mange bitestmå hyallela-babyer der blev klækket hver uge. Og der kunne man se, at jo mere mikrogummi, jo mindre afkom”.

Der er dog stadig langt flere spørgsmål end svar på dette relativt friske forskningsområde. Blandt andet hvilke stoffer i gummiet der forårsager de dårligere livsbetingelser for dyrene.

”Vi ved, at der er en grundopskrift på dæk, hvor der for eksempel tilsættes zink. Det kan være noget, der påvirker reproduktionen. Men der bliver også tilsat mange andre stoffer. Så vi har udvalgt nogle få interessante stoffer og undersøger, om vi kan måle, at de skaber en biologisk påvirkning”.

Milliarder kg hvert år

At udvikle dæk med slidstyrke og godt vejgreb er i sig selv en videnskab. Men noget tyder på, at det indebærer en øget brug af skadelig kemi. Da Louise Lynn Halle gennemførte forsøg med gummi fra et sæt nye dæk, kunne hun i hvert fald konstatere, at de udskilte en højere koncentration af kemikalier end de gamle dæk af samme mærke og model.

Og spredningen af gummirester ser ud til kun at vokse.

”Hvis vi ser på udviklingen, så sker der det, at vi kommer til at få flere elbiler, og de er tungere end benzinbiler.

Det betyder, at der bliver slidt mere på dækkene. Så der er ingen tegn på, at problemet bliver mindre”, siger Louise Lynn Halle.

Et studie anslår, at der årligt på verdensplan slides ca. 0,81 kg dækgummi af per menneske. Så kan man selv regne sig frem til, hvor mange milliarder kg gummi der hvert år spredes i naturen.

Kun første skridt

Louise Lynn Halle forventer at aflevere sin ph.d.-afhandling i begyndelsen af næste år. Men den er kun første skridt af mange for at forstå, hvordan gummiresterne påvirker vores vandmiljø.

”Nu har vi kørt laboratorieforsøg, der viser, at mikrogummi i koncentrerede mængder har skadelig virkning. Næste skridt bliver at få nogle estimater på, hvor meget gummi der reelt er ude i naturen – i mudderet i en grøft eller i en sø nær ved en motorvej. Så kan man sammenligne tallene og komme med en reel risikovurdering”, siger hun.

Og hun er klar til at tage endnu en håndfuld år med næsen begravet i sort gummi, hvis hun kan få mulighed for det. Hun har netop søgt en postdocstilling i England med fokus netop på dette område.

”En af de ting, jeg elsker ved mit arbejde, er, at det er så alsidigt. Det

er lige fra at rode rundt i søerne med Waders og tage prøver til at passe dyrene i laboratoriet og til analyserne i de fine laboratorier, hvor alt skal være rent. Og så er der konferencer og undervisning. Så jo, jeg vil gerne forske videre”. ■

UDSIGT TIL TRE MÅNEDERS GRATISARBEJDE

I foråret sendte en stor gruppe ph.d.-studerende et åbent brev til ledelsen, hvor de gjorde opmærksom på de gener og forsinkelser, som Covid-pandemien og nedlukningen skabte for dem. I brevet bad de om at få klar besked om, hvilke rettigheder de havde, og om en fælles ordning med løn under projektlængelserne kunne komme på tale.

Louise Lynn Halle var en af underskriverne, og i dag står hun netop i den situation, hun var med til at advare om.

”For mig betød nedlukningen i foråret, at jeg ikke kunne komme på miljøskift og i laboratorierne for at analysere mine prøver. Jeg har naturligvis kunnet læse forskningslitteratur, skrive på artikler og deltage i virtuelle konferencer, men det har betydet, at mit projekt er blevet tre måneder forsinket”.

Hun har fået dispensation til at kunne aflevere senere, hvilket i øvrigt er helt normalt. Men der er intet, der tyder på, at der følger nogen form for økonomisk hjælp med. Louise Lynn Halle er derfor begyndt at indstille sig på, at der kan blive tale om 3 måneders gratisarbejde fra hendes side.

”RUC har prøvet at omgå problemet ved, at man kan bruge de driftsmidler, man eventuelt har tilbage på sin projektkonto, til løn. Men jeg har købt noget meget dyrt udstyr til mit projekt, så der er ikke mange penge tilbage – højst til en halv månedsløn”, siger hun.

RUC's prorektor, Peter Kjær, har tidligere meldt ud, at universitetet ikke har ressourcer til at betale for en forlænget ansættelse for de ph.d.-studerende, der er forsinkede.

I slutningen af oktober bevilgede Erhvervsministeriet en hjælpepakke til forsinkede ph.d.-studerende på 18 millioner kroner. DM vurderer dog, at der er brug for mindst 200 millioner kroner, hvis alle forsinkelser skal dækkes ind lønmæssigt.

Louise Lynn Halles ærgerlighed over udsigten til flere måneders gratisarbejde retter sig da også langt mere mod regeringen end mod hendes egen arbejdsgiver.

”Jeg ved, hvor meget RUC har været nødt til at spare og skære ned rundt omkring de seneste år. Der er ikke meget at give af. Så jeg er da helt klart mest irriteret på de højere magthavere”.

En pungreje fra Herslev Fjord har fået lidt for meget bildækgummi indenbords. Det ses tydeligt på den helt sorte mavesæk, lige bag øjnene, og tarmkanalen, der løber ned langs dyret.

Undervisere vil have coronabyrder kompenseret

På flere og flere fakulteter begynder medarbejderne at spørge, hvordan det ekstraarbejde, som onlineundervisningen indebærer, skal kompenseres. På AU Arts er man godt i gang.

At undervise under coronapandemien er ikke blot et spørgsmål om at lære Zoom at kende og så køre videre online. Virtuel undervisning har vist sig at være konsekvent mere tidskrævende i forhold til forberedelsestiden. Den erkendelse er begyndt at sætte sig rundt omkring på fakulteterne, og dermed opstår også spørgsmålet: Hvordan skal den ekstratid kompenseres?

På KU har fælles-TR Thomas Vils Pedersen fundet nejhaten frem på sine VIP-kollegers vegne. I et interview med Universitetsavisen kræver han, at ledelsen nu tager konsekvensen af det ekstra tidsforbrug ved undervisningen.

“Den kaotiske planlægning og ekstraarbejdet kan ikke fortsætte resten af studieåret. Så det, vi ideelt set ønsker fra ledelsen, er en udmelding om, at underviserne ikke skal bruge mere tid på at undervise, end de gjorde før corona”, siger Thomas Vils Pedersen.

Han foreslår selv forskellige muligheder: Ledelsen kan afsætte flere midler til undervisning og herunder teknisk assistance. Der kan indgås aftaler om lavere krav til forskning og hjemtagning af midler, eller man kan kompensere for det ekstra tidsforbrug i kroner og øre. KU-ledelsens svar er foreløbig, at man forstår frustrationen og er i gang med en langsigtet plan for undervisningen. Dog er der ingen løfter om kompensation af nogen art.

Savner synlig anerkendelse

Men det er ikke kun på KU, man vil have ledelsen på banen i forhold til den

øgede undervisningsbyrde. På CBS er temaet også på dagsordenen.

“Det var et tema på bestyrelsesmødet i september, at der skal afsættes en pulje til at kompensere for det ekstra tidsforbrug. Og vi vil tage det op ved næste HSU-møde”, siger fælles-TR Ole Helmersen.

På CBS gennemførte man denne sommer en spørgeundersøgelse blandt VIP’erne, der viste, at 90 procent af VIP’erne og 76 procent af DVIP’erne havde brugt mere tid på deres undervisning.

“Måske ville det jævne sig ud i løbet af nogle år. Man faktum er i 2020, at det har været en ekstra belastning”, siger Ole Helmersen.

Han oplever sådan set, at ledelsen anerkender problemet. Men en del kolleger synes, at den anerkendelse godt kunne være mere synlig.

“Det er bestemt noget, jeg hører rundt omkring. Ikke fordi ledelsen ikke har nævnt det i sine formelle udmeldinger. Men mange synes, ledelsen godt kunne vise det lidt mere. Det kunne være ved at lægge flere penge i puljen til lokal lønforhandling. Det kunne også være i det symbolske – hold en fest, når det igen er muligt. Det tror jeg vil betyde meget”.

Værst for DVIP

På RUC har undervisningen også spist mere tid, end den plejer, men her er der ifølge fælles-TR Janne Glerup ikke meget udsigt til nogen form for kompensation.

“Vi har jo alle haft ulønnet undervisningsrelateret merarbejde, og mange er blevet forsinkede i forskningsarbejdet,

ligesom nedlukningen har spændt ben for planlagt feltarbejde. På RUC har vi dog valgt kun at rejse problemet i forhold til DVIP’erne, som er de dårligst stillede i denne situation. Men ledelsen er trods vores pragmatiske tilgang ikke indstillet på at kompensere DVIP’erne for merarbejdet. Vi har taget den i HSU, og der var ikke hul igennem”, siger hun.

Janne Glerup peger også på muligheden for at anerkende det ulønnede ekstraarbejde ved at slække på publiceringskravene.

“Vi kan ikke publicere i samme omfang, når vi skal gentænke og omlægge både undervisning og forskning. Det er ikke rimeligt, at præstationskravene er de samme i en så langvarig undtagelsestilstand”.

Engangsvederlag

Vest for Storebælt er der til gengæld mere positive signaler. På SDU er ledelsen og TR-siden i dialog om netop det ekstra tidsforbrug ved onlineundervisning.

“Vi er i en proces i forhold til kompensation for de her ting, både for VIP og DVIP. Der er nogle forhandlinger i øjeblikket mellem vores rektor og fælles-TR, og vi har fået meldt ud, at der snart kommer et udspil”, fortæller Alexandra Holsting, der er fælles-TR på Det Humanistiske Fakultet.

På AAU er der sket kompensation gennem løntillæg til enkelte medarbejdere, fortæller fælles-TR Frederik Hertel.

“De kolleger, der har kunnet redagere for meropgaver i forbindelse med

coronaen, har vi kunnet kompensere i form af engangsvederlag, som vi har forhandlet os til. Udfordringen er, at ledelsen altid vil pege på, at man så må vægte anderledes med forskningen. Men jeg synes, ledelsen har været imødekommende i forhold til de ønsker, vi har haft”, siger han.

Frederik Hertel siger dog samtidig, at der ikke har været meget fokus på kompensation for DVIP'ernes ekstrarbejde, selv om de utvivlsomt også har været ramt.

Nedsat forskningskrav

Længst er man kommet på AU Arts, hvor der på fakultetsniveau er truffet beslutninger om en hel håndfuld af tiltag, der på forskellig måde skal kompensere og aflaste dem, der har været hårdest ramt af coronasituationen.

Et af disse er netop muligheden for at få nedsat de formelle krav til forskningspublicering, som på AU Arts er, at man publicerer 6 artikler over 3 år.

“Vi har som TR'ere forsøgt at argumentere for, at folk under alle omstændigheder publicerer så meget, de overhovedet kan, og at det vil modvirke stress at vide, at publiceringskravet er reduceret”, fortæller Ida Juul, som er fælles-TR på AU Arts.

Aftalen med dekanen blev, at hvis man ved MUS-samtalen kan påvise, at nedlukningen har betydet, at der har været mindre tid til forskning, kan man få nedsat sit forskningskrav med 1 artikel i den 3-årige periode.

Derudover er der afsat en pulje på 10.000 timer til kompensation for det ekstraarbejde, som kombinationen af online- og onsiteundervisning medfører i efteråret 2020, og i øjeblikket forhandles der om en tilsvarende bagudrettet kompensation for foråret 2020.

Solidarisk pulje

“Fordi effekterne af forårets nedlukning var så forskellige afhængigt af undervisningsbyrder og børn, har vi arbejdet for en solidarisk løsning. I stedet for at vi hver især tildeles en kompensation på for eksempel 5 timer hver, vil vi hellere have en pulje, som kan deles ud til dem, der blev særligt hårdt ramt”, forklarer Ida Juul.

Baggrunden for denne prioritering er blandt andet en indsamling af beretninger tilbage i foråret, hvor

Onlineundervisningen har vist sig at være en permanent mere tidskrævende opgave. Det konstaterer både undervisere og ledelser på universiteterne.

medarbejderne blev bedt om at beskrive, hvordan de var påvirket af nedlukningen. Formålet var at identificere, hvem der var særligt ramt og hvordan. De beretninger var lidt af en øjenåbner, siger Ida Juul.

“Der var eksempler på kolleger, der har børn med diagnoser, hvor den sædvanlige støtte og aflastning udeblev. Denne situation kan slet ikke sammenlignes men de mange ulemper, der fx var forbundet med hjemmeskoling og børnepasning i de timer, som ellers normalt er afsat til arbejde”.

Endelig nævner Ida Juul, at man som eksaminator får tildelt 10 minutters ekstra tid pr. eksamen for at tage højde for, at eksamen kan risikere pludselig at skulle omlægges til online.

Økonomi bedre end ventet

Dekan på AU Arts Johnny Laursen fortæller, at der ud fra hans opfattelse er meget stor forskel på, hvor belastede folk har været af coronaen.

“Under nedlukningen i foråret havde vi en stor polarisering af medarbejdernes oplevelse af situationen. Der var medarbejdere, der fandt sig godt til rette, og så var der medarbejdere, der

følte sig stærkt eksponerede af hårde vilkår omkring familien og andet”, siger Johnny Laursen.

Man vil også gerne forsøge at lempe vilkårene for det, Johnny Laursen kalder “udsatte ansættelseskategorier” – primært ph.d.-studerende og adjunkter, som er afhængige af deres forskning for at komme videre i systemet.

“Vi forsøger at fordele arbejdet, så det tilgodeser dem i en særlig eksponeret situation. Den brede gruppe fast-VIP, som typisk har lidt ældre børn og bedre vilkår, må så en kort tid tage en større andel af undervisningen, men opgaven er, at vi hurtigt finder en balance, siger han.

En væsentlig grund til, at Johnny Laursen kan være imødekommende over for medarbejdernes ønsker, er, at hans fakultet frem til nu økonomisk set er sluppet nådigt gennem pandemien.

“Økonomien har rettet sig op i forhold til det, vi en overgang frygtede. Vi har haft en flot gennemførelse, og på grund af færre rejser har vi sparet på driften. Så vi har nået et nogenlunde balancepunkt. Men jeg har stor forståelse for, hvis nogle af mine dekankolleger ikke står i den situation”. ■

Nabolandenes underlige karakterer

Danmark er vi godt på vej mod en ny karakterskala. 1. oktober kom en rapport fra en ekspertgruppe, nedsat af regeringen, der beskriver fire mulige alternativer til den nuværende skala. En rapport, som formentlig vil blive fulgt op af et politisk forslag om ny skala.

Ekspertgruppen har som inspiration og perspektivering studeret karakter-skalaerne i Norge, Sverige og Frankrig, hvor især de to sidstnævnte repræsenterer nogle helt andre principper for karaktergivning. Forskerforum har bedt tre forskere med kendskab til de tre landes karakterer fortælle om dem.

En ekspertgruppe blev i foråret sat til at kigge på mulighederne for en ændret karakterskala. 1. oktober kom en rapport, hvor gruppen har skitseret fire alternativer:

- 1 En syvtrinsskala på 0-12.
- 2 En syvtrinsskala på 0-6.
- 3 Den gamle 13-skala.
- 4 Et pointsystem på 0-100 inspireret af engelske universiteter.

Skemaet fra rapporten viser de ønsker, der er til en ny skala, og hvorvidt de fire forslag opfylder dem.

Ekspertudvalget pegede i rapporten ikke på en favorit blandt de fire. Flere vurderer dog skalaen 0-12 som favoritten. En af ekspertgruppens medlemmer – gymnasirektor Søren Hinds-holm – udtalte efterfølgende til DR: "Den model har klare fordele. Den løser de her problemer, og så er den meget nem og billig at indføre".

Skalaen skal løse de fem udfordringer fra kommissoriet	Videreudviklet 7-trins-skala	Ny karakterskala	Genindførelse af 13-skalaen	Den engelske karakterskala, 0-100
Modellen har ingen store spring på midten	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Trinbeskrivelserne har ikke fokus på mangler	<i>Udformning af trinbeskrivelser er ikke en del af ekspertgruppens arbejde, men kan opfyldes i forbindelse med udarbejdelsen af trinbeskrivelser.</i>			
Modellen giver mulighed for at anerkende og fremhæve den ekstraordinære præstation	Ikke opfyldt	Ikke opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Modellen har ingen negative karakterer	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Modellen sikrer mod karakterinflation/glidning	<i>Det vurderes, at dette ikke er en egenskab ved skalaen.</i>			
Yderligere krav fra kommissoriet	Videreudviklet 7-trins-skala	Ny karakterskala	Genindførelse af 13-skalaen	Den engelske karakterskala, 0-100
Modellen kan anvendes til bedømmelse af elever og studerendes faglige præstation	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Modellen kan anvendes både til summativ evaluering og til formativ synliggørelse af progression i læringen	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Modellen kan anvendes på samme måde i hele uddannelsessystemet	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Modellen er absolut med eksplicitte læringsmål	<i>Det vurderes, at dette ikke er en egenskab ved skalaen, men kan opfyldes i forbindelse med udarbejdelsen af trinbeskrivelser og målbeskrivelser.</i>			
Modellen giver mulighed for at udregne et gennemsnit	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt
Modellen understøtter entydige bedømmelser og er transparent for den enkelte elev/studerende i de enkelte karakterer og trindifferencieringen	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Ikke opfyldt
Modellen kan anvendes ved alle danske prøveformer	Opfyldt	Opfyldt	Opfyldt	Ikke opfyldt
Modellen skal være anvendelig i international sammenhæng	Opfyldt	Opfyldt	Ikke opfyldt	Opfyldt
Implementering	Videreudviklet 7-trins-skala	Ny karakterskala	Genindførelse af 13-skalaen	Den engelske karakterskala, 0-100
Omfang af implementeringsopgaven	Lav	Høj	Middel	Meget høj

SVERIGE:

KUN TRE TRIN I UPPSALA

Ikke godkendt, godkendt og vel godkendt. Det er, hvad der er at vælge imellem for underviserne på Uppsala Universitet, når de studerende skal eksamineres.

Universiteter i Sverige må selv vælge, hvilken karakterskala de vil benytte sig af. Og mens for eksempel Stockholm Universitet bruger ECTS-skalaen (F-A), har Uppsala valgt en skala med kun tre trin.

“Formålet er, at man gerne vil hjælpe de studerende til at fokusere på stoffet og på at få en god studietid frem for at skulle stræbe efter høje karakterer”.

Sådan fortæller Lise Horneman Hansen, lektor i dansk ved Institutionen för nordiska språk i Uppsala.

Hun fortæller, at mange af hendes kolleger faktisk gerne vil have afskaffet den højeste karakter, så man udelukkende kan blive bedømt som bestået eller ikke bestået.

“Omvendt vil vi, der kommer udefra, gerne have lidt flere nuancer i karaktergivningen. At få bedømmelsen godkendt rummer jo utrolig mange niveauer. Jeg synes, det er lidt synd, at man ikke kan signalere eksempelvis: Du gør det rigtig godt, men hvis du anstrenger dig lidt mere, kan du lige nå lidt højere; eller at en studerende er tæt på at ryge under grænsen for at bestå. Det er nok, fordi jeg er opvokset med det danske system”, siger hun.

På den anden side mener hun ikke, at de få trin medfører, at studerende ikke er motiverede for at stræbe højt i deres præstationer.

“Nej, vi ser faktisk de der toppræstationer, hvor man skriver “vel godkendt” med tre stjerner bagefter. Visse studerende har jo bare den drivkraft, at de præsterer helt vildt højt. Men det er noget, man ikke ønsker at opfordre dem til gennem systemet. I Sverige er den røde tråd i høj grad, at man satser på bredden og ikke på eliten. Alle skal kunne komme på gymnasiet og helst også på universitetet”.

Den specielle karakterskala giver dog Uppsala Universitet problemer i interna-

tional sammenhæng. Eksempelvis har man måttet droppe en udvekslingsaftale med et schweizisk universitet, fordi de ikke så muligheder for at meritoverføre de svenske bedømmelser.

FRANKRIG:

TI MÅDER AT DUMPE PÅ

Den nuværende karakterskala i Danmark er i en evaluering blevet kritiseret for karakteren -3, der “sender et unødigt negativt signal”.

Det er dog det rene vand, hvis man sammenligner med franske forhold. Her bruger man halvdelen af karakterskalaen på at dumpe de studerende.

“Det er et meget specielt system. Det går fra 0 til 20, hvor 10 og derover er bestået.

Man har altså ti dumpekarakterer, som man kan bruge til at dumpe studerende med forskellige grader af talentløshed, fortæller Jørn Boisen, lektor i fransk ved KU og tidligere underviser i Frankrig.

Men her stopper besynderlighederne ikke. Ifølge Jørn Boisen er det karaktererne 10-16, der kan sidestilles med ECTS-karaktererne E-A. De fire karaktertrin 17-20 bruges altså til de helt exceptionelle præstationer – svarende til det, man gav 13 for i den gamle danske skala.

“På mange måder er det noget, der godt kan ligne den danske 13-skala. I ånden. Hvis man lever op til kompetencemålene i danske fag, får man 12. Sådan har man ikke tænkt det i Frankrig, hvor der er rig mulighed for at bedømme det ekstraordinære. Faktisk anvendes karaktererne 19 og 20 næsten ikke på universitetsniveau”.

Ti dumpekarakterer og fire karakterer tilegnet de ypperlige præstationer. Prioriteterne står i skarp kontrast til de skalaer, der primært handler om at rangere normalpræstationerne.

“Jeg tror, der er en kulturel baggrund for det. Dels fungerer eksaminerne i høj grad som stopprøver, hvor man gerne vil have nogle folk ud. Men alle de dumpekarakterer tyder også på, at der ligger en lang historie bag, hvor fokus har været på at straffe dumhed. Dels er der den elitære tilgang, at man gerne vil anerkende de virkelig dygtige”, siger Jørn Boisen.

Selv havde han ikke de store problemer med at bruge de franske karakterer, siden det reelle brugsområde lå inden for 10 og 16. Og topkaraktererne er egentlig noget, han godt kan savne som eksaminator i dag.

“I Danmark har man nogle kompetencemål, og hvis de er opfyldt, får man topkarakter. Men det tager værdien ud af de særlige ting ved en eksamen – den mundtlige fremlægelse, det originale”.

NORGE:

FRA 51 TIL 6 TRIN

Norske universiteter bruger ECTS-skalaen med bogstaver fra F til A. Det blev indført efter en reform i 2003, hvor man afskaffede en skala, der havde 6 som laveste karakter og 1 som højeste. Det særlige ved den var, at man gav karakterer med en decimal: 6,0 – 5,9 – 5,8 osv.

Det var på det tidspunkt, Trond Beldo Klausen flyttede til Danmark og begyndte som ph.d.-studerende ved AAU, hvor han i dag er lektor og institutleder.

“Problemet med den skala var, at uddannelserne brugte den meget forskelligt.

Nogle uddannelser gav 1,0 for at have alle rigtige. Til sammenligning brugte man på sociologiområdet i praksis kun karakterområdet 2,0-3,0”, fortæller han.

Med decimaler havde skalaen 51 trin. Og det var simpelthen for mange til, at det gav mening.

“Man gav karakterer, der lå så tæt, at det er svært at sige, om der reelt er grundlag for den differentiering. For hvad er egentlig forskellen på 3,1 og 3,2?”

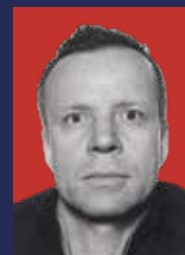
Ifølge Trond Beldo Klausen har overgangen til ECTS-skalaen i Norge været relativt uproblematisk.

“Der har været nogle af de samme diskussioner som i Danmark om fordelingen – eksempelvis om der bliver givet for mange A'er svarende til 12-tallet. Men de udfordringer, man har i Danmark med at oversætte karaktererne til internationale standarder, har man selvfølgelig ikke i Norge.

I år har et politisk nedsat udvalg fremlagt en udredning, der foreslår at etablere en ny skala med kun tre trin, som det også kendes fra visse svenske universiteter (se artikel om Uppsala Universitet på dette opslag). Formålet er at “styrke den indre motivation for

faget” og “dæmpe den ydre motivation omkring fokus på karaktertrinnet”.

Trond Beldo Klausen har dog svært ved at forestille sig, at dette forslag får gang på jorden, selv i det progressive Norge.

Hvad måler Læringsbarometret egentlig?

186.000 studerende kontaktes i disse dage af Uddannelses- og Forskningsministeriet, der ønsker at måle og forbedre uddannelseskvalitet. Men målemetoden måler ikke kvalitet, så hvorfor iværksættes den storstilede undersøgelse?

Den 20. oktober 2020 modtog 186.000 studerende et spørgeskema pr. mail fra Uddannelses- og Forskningsministeriet. Spørgeskemaet Læringsbarometer har til formål at "måle de studerendes oplevelse af læringsmiljøet" på deres uddannelsessted og deres læringstilgang. Ministeriet ønsker ikke bare at sætte fokus på kvalitet og kvalitetsudvikling på de danske videregående uddannelser, men også at gøre en del af uddannelsesinstitutionernes grundtilskud afhængig af resultaterne fra Læringsbarometret.

På én gang er der således tale om et motivationsfremmende tiltag, der skal få uddannelsesinstitutionerne til at stramme sig an og sætte nye mål i for søget på at øge kvaliteten af de danske uddannelser, og om en større indhøstning af data fra de studerendes selvangivelser. Ministeriet gennemfører den storstilede undersøgelse hvert andet år.

Alt handler om læring – men læring er et ord tomt for indhold

Læringsbarometer, læringsmiljø, læringstilgang ... Man skal have sovet

gevaldigt i timen, hvis man ikke har opdaget, at læring er blevet yndlingsordet inden for uddannelsesplanlægning og -politik. Det lille positive ord defineres aldrig, men kan tilsyneladende kobles til hvad og hvem som helst – herunder mål og styring i form af "læringsmålstyring".

Man vil altså måle "uddannelseskvalitet" via "studerendes oplevelser". Lad os se lidt nærmere på, hvad det så er, de studerende skal svare på og gradbøje med diverse personlige vurderinger af positiv og negativ art hvad angår enighed eller uenighed. Læringsbarometrets første "Indikator" betitles: "Spørgsmål under dimensionen "Læringsmiljø"". Her falder der udsagn af typen: "Jeg er klar over, hvad jeg forventes at lære", "På min uddannelse får jeg positiv feedback på det, jeg laver" og "Uddannelsen har givet mig fornemmelse af, hvordan fagpersoner arbejder på området ...". Den anden "Indikator" drejer sig om "Spørgsmål under dimensionen "Læringstilgang"". Her møder man statements som: "Jeg yder en stor indsats på min uddannelse", "Jeg planlægger min studiehverdag for

at kunne udnytte tiden bedst muligt" og "Jeg har tit svært ved at huske, hvad jeg skal lære".

Her må det være på sin plads at minde om, at vi taler om universitetsuddannelser, dvs. den højeste grad af åndsvirksomhed i det vidtstrakte uddannelseslandskab, og her skal de studerende åbenbart nøjes med at svare på formelle, studielavpraktiske, indholdsindifferente og motivationspsykologiske spørgsmål. Alt hvad der kunne lugte af nye indsigter, dannelse, produktive tankeforstyrrelser, eksistentielt rystende erkendelsesspring eller agtelse for forskningsbaseret viden og tænkning, er pist væk. I praksis betyder det, at ministeriet intet som helst får at vide om de kvaliteter, som burde udmærke et universitet, kun om "brugernes" vilkårlige oplevelser af universiteternes "serviceydelser".

Som man råber i skoven, får man svar; men ministeriets oplevelsesøkonomiske råben producerer blindhed og indskrænkethed, og deres big data mining skævvrider universitetets raison d'être. Millioner af servile svar vil efterfølgende blive ordnet i sirlige kolonner og

retourneret til offentligheden og institutionerne. Debatten vil sikkert blive bekymret, men den vil aldrig komme til at handle om kvalitet og substans. Men den vil sikkert blive rig på læringstiltag, læringsstrategier og fantasifulde udspil til barometerbaseret læringsoplevelsesøkonomisk målstyring.

Det 21. århundredes uddannelsesomformninger

I 1955 skrev Herbert Marcuse i sin bog "Eros and Civilization", at der måtte tænkes med psykologiske kategorier, fordi de var blevet til politiske kategorier. I dag må vi konstatere, at de pædagogisk-psykologiske kategorier er blevet til politiske kategorier, hvilket Læringsbarometret er et yderst illustrativt eksempel på. Fra politisk side ønsker man at kunne styre kvaliteten og ikke mindst kvalitetsudviklingen af de videregående uddannelser – og det vel at mærke i en helt anden retning end tidligere. De standardevalueringer, der anvendes på universiteterne, har fokus på at måle de studerendes tilfredshed/utilfredshed med et konkret kursus. Men de såkaldte "research-based inventories", som Læringsbarometret udspringer af, har fokus på at intervenere i selve undervisningen, således at denne kan underkastes forandringer og forbedringer.

Som styringsteknologi har Læringsbarometret også videnspolitiske konsekvenser, idet universitetsundervisning nu for alvor underlægges en pædagogisk-psykologisk vidensregime, der anfægter både indhold og formål med et universitet (at levere forskningsbaseret undervisning indtil højeste videnskabelige niveau inden for sine fagområder). Nu handler det i stedet om at servicere den enkelte studerendes (oplevelse af) læring og kompetenceudvikling. Det er det nye pejlingspunkt for kvalitet.

Dette skift i kvalitetsmålingernes evalueringdesign kan kobles direkte til den politiske kategori employability, der siden begyndelsen af 1990'erne har skabt et individualiseret forhold mellem

"work, competence and learning". Den studerende skal gennem sin læring og kompetenceudvikling øge sin employability, og derfor er universiteternes undervisningspraksis de senere årtier gradvist blevet ændret, så den nu først og fremmest understøtter den studerendes individuelle læring gennem undervisning. Læring ækvivalerer her understøttelsen af den studerendes forståelse gennem "teaching for understanding". Men forståelsen er kun noget værd, hvis den gør den studerende jobrelevant og ansættelsesværdig.

Procesfærdigheder er blevet vigtigere end studieindhold

Når formålet med en universitetsuddannelse således omformes gennem et pædagogisk-psykologisk vidensgrundlag, der begrunder sit virke i nødvendigheden af, at den enkelte skal kunne håndtere en stadigt stigende kompleksitet i verden, fornemmer man, hvordan rammeværket for skabelsen af "21st Century Skills" spøger i kulissen. Der sker et radikalt skifte fra "instructing for content" til "coaching for process skills". Derfor sættes der fokus på en studentcentreret tilgang, der gør den studerendes selvrapporterede "understanding" til den privilegerede indikator for uddannelseskvalitet.

“I praksis betyder det, at ministeriet intet som helst får at vide om de kvaliteter, som burde udmærke et universitet, kun om “brugernes” vilkårlige oplevelser af universiteternes “serviceydelser”.”

Som universitetsundervisere tvinges vi – mere eller mindre umærkeligt – til at sørge for, at den studerende kan gøre det ukendte kendt – kendt som “noget”, der har værdi på fremtidens arbejdsmarked. Det er denne “kvalitet” ved de videregående uddannelser, som Læringsbarometret skal understøtte. Og det er derfor, landets 186.000 studerende afkræves data af ministeriet. ■

ITU ANSÆTTER NY UDDANNELSESCHEF

IT-Universitetet har ansat **Pernille Rydén** i en nyoprettet stilling som uddannelseschef per 1. januar 2021. Hun kommer fra en stilling som studieleder og lektor i strategisk ledelse på Danmarks Tekniske Universitet (DTU).

Pernille Rydén skal stå for den strategiske ledelse af ITU's uddannelser, herunder udvikling af nye og eksisterende uddannelser. Hun skal også stå i spidsen for ITU's vækstambitioner på uddannelsesområdet, ligesom hun vil bidrage til udviklingen af nye undervisningsformer som blended learning, samarbejdet med erhvervslivet og arbejdet med at øge kønsdiversiteten på ITU's tekniske uddannelser.

Pernille Rydén er uddannet cand.scient.soc. i engelsk og erhvervsøkonomi fra RUC, har en diplomlederuddannelse i forandringsledelse og filosofi fra Forvaltningshøjskolen og en ph.d. i strategisk kognition af nye teknologier fra CBS.

Hendes forskning omhandler strategisk forståelse af sociale medier, big data og kunstig intelligens med særlig fokus på de menneskelige og organisatoriske betingelser for at få succes med digitale teknologier i private og offentlige organisationer.

NYT BESTYRELSESMEDLEM FUNDET PÅ AALBORG UNIVERSITET

Forhenværende direktør for A.P. Møller Fonden **Henrik Tvarnø** overtager pr. 1. januar 2021 pladsen som eksternt bestyrelsesmedlem på AAU efter Ulla Tofte, direktør for Museet for Søfart.

Han har tidligere været dekan og rektor på Odense Universitet (Syddansk Universitet), formand for Danmarks Grundforskningsfond, direktør for Folketinget og de seneste 12 år direktør for A.P. Møller Fonden.

Henrik Tvarnø beskrives som en stærk profil med et stort netværk og med en stor og varig interesse for og kendskab til både uddannelse og forskning. Med sin baggrund som historiker supplerer Henrik Tvarnø desuden den eksisterende bestyrelse med kompetencer inden for det humanistiske fagfelt.

"Henrik Tvarnø vil styrke AAU's bestyrelses samlede kompetencer og arbejde. Ikke mindst med sin store indsigt i den danske fondsverden, et stærkt indblik i den offentlige sektor generelt og ikke mindst universitetssektoren specifikt. Henrik Tvarnøs styrker komplementerer den øvrige bestyrelses kompetencer og vil medvirke til at skabe det bedste fundament for vores strategiske drøftelser", udtaler bestyrelsesformand Lene Espersen.

DTU-PROFESSOR MODTAGER RIDDERKORSET

Anja Boisen, sektionsleder og professor ved DTU Sundhedsteknologi, er blevet tildelt

Dannebrogordenen af H.M. Dronningen for sit mangeårige virke som professor på DTU og med følgende begrundelse:

"Professor Anja Boisen er en særdeles anerkendt professor i mikro- og nanoteknologi. Anja Boisen leder et grundforskningscenter og har modtaget Videnskabsministeriets eliteforskerpris. Hendes forskning har dannet grundlag for betydelig innovation i, hvordan lægemidler kan leveres til kroppen med nanoteknologi".

AU-FORSKER FÅR EU-BEVILLING TIL AT UNDERSØGE ALTERNATIVE KLIMALØSNINGER

Det Europæiske Forskningsråd har tildelt den prestigefyldte ERC Synergy-bevilling på 70 mio. kr. til et forskningsprojekt ledet af professor **Benjamin Sovacool** ved Aarhus Universitet i Herning. Bevillingen skal

bruges til at undersøge alternative teknologier til at bekæmpe den globale opvarmning.

Forskningsprojektet, som udføres i samarbejde med to andre europæiske topforskere, kommer til at have fokus på to områder, nemlig Negative Emissions Technologies (NETs) og den kontroversielle geoengineeringteknologi. Førstnævnte handler om at trække CO₂ ud af luften, hvor den mest velkendte tilgang er noget så basalt som genplantning af træer. Geoengineering er derimod en mere ekstrem teknologi, hvor man går ind og ændrer eller modificerer selve jordkloden eller dens atmosfære til bedre at kunne modstå klimaforandringer.

Ifølge den seneste udmelding fra FN's Klimapanel skal der tages helt nye midler i brug, hvis menneskeheden skal forhindre en global klimakatastrofe. Løsninger som vindenergi, solceller eller lovgivning om CO₂-udledning kan ikke længere afværge temperaturstigningen tids nok, og derfor efterlyser Klimapanelet radikalt alternative teknologier.

SØLVMEDALJE TIL BIBELFORSKER FRA KU

Det Kongelige Danske Videnskabskabernes Selskab uddeler årligt en sølvmedalje til en særligt talentfuld, prominent forsker, og denne gang er valget faldet på dr.theol.

Frederik Poulsen, adjunkt ved Det Teologiske Fakultet på Københavns Universitet, hvor han bl.a. forsker inden for eksil og diaspora, de gammeltestamentlige profeter, bibelsk teologi og receptions historie.

I nomineringen beskrives 36-årige Frederik Poulsen som værende intet mindre end "helt usædvanligt talentfuld", mens hans forskning samtidig roses for at have "stor international impact" såvel som tværfaglig bredde.

"Det er en stor ære at modtage Videnskabskabernes Selskabs sølvmedalje. Jeg er meget glad. Jeg ser tildelingen af prisen som en fornem anerkendelse af min efterhånden lange beskæftigelse med de bibelske tekster. Det videnskabelige studie af Bibelen i Danmark har historisk set stået fagligt stærkt, og med denne

traditionsrige pris er jeg glad for at kunne videreføre denne stolte arv", sagde Frederik Poulsen i et interview forud for overrækkelsen.

Med sølvmedaljen følger et legat på 100.000 kr., der ifølge Frederik Poulsen skal gå til endnu mere forskning og stadig mere internationalt samarbejde. Blandt andet drømmer han om at bruge en del af legatet på at afholde en konference om de ældste jødiske samfund i Egypten for små 2.500 år siden.

Frederik Poulsen modtog tidligere på året Nils Klim-prisen og DFF-forskertalentprisen i 2015.

Hans aktuelle forskningsprojekt "Stories in a Strange Land: Biblical Narratives about Assimilation and Religious Identity" er støttet af Carlsbergfondet.

Det Kongelige Danske Videnskabskabernes sølvmedalje uddeles en gang om året til en dansk forsker under 40 år for en særlig betydelig afhandling eller en samlet videnskabelig indsats, der er offentliggjort inden for de sidste fem år. Forskeren skal beskæftige sig med samfundsfaglig eller humanistisk videnskab og skal have en fast tilknytning til dansk forskningsmiljø.

FOND KICKSTARTER SEKS VIDENSKABSKVINDERS KARRIERER

Villum Fonden har bevilget i alt 14 mio. kr. til seks forskere under det nye program Villum International Postdoc.

Programmet støtter talentfulde kvindelige forskere inden for teknisk og naturvidenskabelig forskning på det tidspunkt i forskerkarriereforløbet, hvor der er et stort frafald af kvinder på de danske universiteter.

Bevillingsmodtagerne er blevet udpeget af universiteterne som særlige talenter og herefter fagligt vurderet af Villum Fondens komité for teknisk og naturvidenskabelig forskning, der har indstillet dem til bevilling hos fondens bestyrelse. Alle Villum International Postdocs skal som led i programmet på et længere forskningsophold i udlandet for at sikre internationalt udsyn og netværk.

De seks er:

Freja Nygaard Rasmussen, BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø, Aalborg Universitet (2,21 mio. kr.): "Building-LCA of SCALES"

Udarbejdelse af en ny tilgang til og brug af de miljømæssige livscyklusvurderinger, LCA, der udarbejdes på byggeri for at fastslå klimabelastningen.

Jiawei Wang, DTU Elektro, DTU (2,22 mio. kr.): "Data-driven Approaches for enhancing resilience of Multi-Energy systems (DAME)"

Undersøgelse af bæredygtige energisystemer; hvordan man skaber driftssikre og pålidelige systemer, som kan operere fleksibelt og robust.

Drude Fritzbøger Christensen, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet (2,42 mio. kr.): "Coastal erosion hotspots – where and why?"

Undersøgelse af udviklingen af kystlinjer og årsager til erosionshotspots.

Kim Birnie-Gauvin, DTU AQUA, DTU (2,49 mio. kr.): "Salmonids in hot water: are physiological constraints causing salmonids to die?"

Undersøgelse af fiskearters tilpasningsevner til de stigende vandtemperaturer, som klimaændringerne medfører.

Nanna Inie, Institut for Computer Science, IT-Universitetet (2,16 mio. kr.): "ATTiKa – Adaptive Tools for Technical Knowledge Acquisition"

Udvikling af metoder og digitale værktøjer til læringsstøtte til erhvervelse af programmeringsfærdigheder.

Line Meldgaard Madsen, Institut for Geoscience, Aarhus Universitet (2,34 mio. kr.): "Fusion of hydrology and geophysics for a description of surface- and groundwater dynamics in a changing climate"

Udvikling af bedre forståelse af klimaændringens virkninger på vandsystemer med fokus på overflade- og grundvandsdynamik.

AAU ER EUROPAS BEDSTE INGENIØR-UNIVERSITET

Aalborg Universitet (AAU) er placeret som det bedste universitet i Europa inden for ingeniørvidenskab på "Best Global Universities 2021", der udgives af U.S. News & World Report.

Ranglisten er baseret på 13 indikatorer, der måler universiteternes akademiske forskningsresultater og deres globale og regionale omdømme. Fire år i træk har de indikatorer nu placeret AAU helt i den europæiske top.

Ud over topplaceringen i Europa indtager AAU en fornem placering på verdensplan, hvor universitetet ligger som nr. seks på området. Desuden markerer AAU sig for andet år i træk i toppen inden for den nye kategori "Electrical and Electronic Engineering", hvor universitetet er bedst i Europa og nr. tre i verden.

Ingeniørvidenskab er repræsenteret på tre af AAU's fem fakulteter: Det Tekniske Fakultet for IT og Design, Det Ingeniør- og Naturvidenskabelige Fakultet og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

RUC-PROFESSOR MEDLEM AF NY KOMMISSION

Professor **Jon Kvist** fra Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet er blevet udpeget som medlem af Kommissionen for 2.-generationsreformer, som Finansministeriet har nedsat.

Den skal blandt andet komme med forslag til, hvordan beskæftigelsen bliver løftet, mens uligheden bliver mindsket.

"Kommissionen skal finde nye måder at føre offentlig politik på, der rækker ud over brug af penge og paragraffer, og som skal bygge på adfærdsindsigter fra mange discipliner – det ligger godt til RUC's vægt på flerdisciplinære og problemorienterede tilgange", udtaler Jon Kvist.

Kommissionen for 2.-generationsreformer skal fungere frem til 2022 og består af syv medlemmer: Professor Nina Smith, Aarhus Universitet (formand), professor David Dreyer Lassen, Københavns Universitet, professor Philipp Schröder, Aarhus Universitet, Per B. Christensen, formand for Akkrediteringsrådet, Jørgen Søndergaard, seniorforsker i VIVE, professor Jon Kvist, Roskilde Universitet, og Agnete

Raaschou-Nielsen, bestyrelsesformand for Arkil Holding og Danske Invest.

VIDENSKABERNES SELSKAB HAR VALGT 15 NYE MEDLEMMER

15 nye medlemmer – ni fra Danmark og seks fra udlandet – er blevet budt velkommen i den prestigefyldte, 278 år gamle klub. De 15 videnskabsfolk

kommer alle fra naturvidenskabelige grene som biofysik, biologi, fysik og matematik. Traditionen tro hentes de alle fra landets universiteter med undtagelse af Birgitte Skadhauge, som er forskningsdirektør ved Carlsbergs forskningslaboratorier.

Grundtanken med selskabet er at facilitere en uformel udveksling af ideer mellem professorer, som mødes hver anden uge i de historiske lokaler ved H.C. Andersens Boulevard.

Medlemmerne er altid blevet hentet fra henholdsvis humaniora og samfundsvidenskab på den ene side og naturvidenskab på den anden.

Kønsmæssigt har fordelingen været skæv i mange år, men i år er otte kvinder blandt de nye medlemmer, som er:

Birgitte Skadhauge, forskningsdirektør ved Carlsberg Research Laboratory

Birthe Brandt Kragelund, professor i proteinbiofysik og NMR-spektroskopi ved Biologisk Institut, Københavns Universitet

Frede Blaabjerg, professor ved Institut for Energiteknik, Aalborg Universitet

Henrik Bruus, professor ved DTU Fysik

Henrik Stapelfeldt, professor ved Institut for Kemi, Aarhus Universitet

Jesper Grodal, professor ved Institut for Matematiske Fag, Københavns Universitet

Liv Hornekær, professor ved Institut for Fysik og Astronomi, Aarhus Universitet

Lone Kirsten Gram, professor ved Dept. Biotechnology and Biomedicine, DTU

Marianne Holmer, professor og dekan ved Syddansk Universitet

Jeffrey Scott Hangst, professor MSO ved Institut for Fysik og Astronomi, Aarhus Universitet

Christine McKenzie, professor ved Institut for Fysik, Kemi og Farmaci, Syddansk Universitet

Matthew Collins, professor ved Globe Institute, Københavns Universitet

Gemma Solomon, professor ved Kemisk Institut, Københavns Universitet

Nathalie Wahl, professor ved Institut for Matematiske Fag, Københavns Universitet.

SDU OPRETTER NYT CENTER FOR KULTUR OG TEKNOLOGI

Teknologier former vores kultur og samfund – og det skal vi debattere og undersøge langt mere. Det er udgangspunktet for SDU's nye Center for Culture and Technology, der åbnede 6. november.

I det nye center vil man søge tværfaglige svar på, hvordan teknologier former vores kultur – og omvendt.

Indtil nu er forskere fra bl.a. Historie, SDU's Drone-center, Medievidenskab, Designstudier, Litteraturvidenskab, Filosofi og Sprogvidenskab involveret i det nye center, men på sigt vil man gerne have endnu flere forskellige fagligheder med om bord.

"I centret håber vi at kunne opbygge et netværk af både forskere, ingeniører, teknikere, investorer og produktdesignere, så de konkrete erfaringer med teknologier også bliver en del af vores forskning i samspillet mellem teknologi og kultur", udtaler professor MSO **Kathrin Maurer**, som står i spidsen for SDU's nye center.

NY LEDER AF H.C. ANDERSEN CENTRET

Professor **Lasse Horne Kjældgaard** bliver den nye leder af H.C. Andersen Centret på SDU. Han afløser Johs. Nørregaard Frandsen, der er gået på pension.

Lasse Horne Kjældgaard kommer fra en stilling som professor i dansk litteratur på RUC. Derudover er han bl.a. sekretær for Det Danske Akademi, medlem af Statens Kunstfonds Legatudvalg for litteratur og medlem af Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

Han er uddannet cand.mag. og ph.d. i nordisk litteratur fra Københavns Universitet og blev i 2017 dr.phil. på afhandlingen "Meningen med velfærdsstaten". Tidligere har Lasse Horne Kjældgaard også været direktør i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og leder af Georg Brandes-forskeruddannelsesprogrammet på Københavns Universitet.

Han er tiltrådt som leder af H.C. Andersen Centret og professor på Institut for Kulturvidenskab 1. december 2020.

KU-LEKTOR MODTAGER PRIS FOR ARBEJDE MED MENTAL SUNDHED

Lektor **Mette Skovgaard Væver**, Københavns Universitet, modtager årets pris fra fonden "En god start i livet" for sin indsats for at højne den psykiske sundhed hos forældre og småbørn. Hun står bl.a. bag udbredelsen af en værdifuld og enkel screeningsmetode til tidligt at opdage det, hvis det lille barn har vanskeligheder i sin sociale kontakt.

Mange børn er i risiko for at vokse op i udsatte omsorgsmiljøer, som af den ene eller den anden grund er så belastende, at barnets behov ikke mødes i tilstrækkelig grad. Årsagen kan fx være forældres psykiske sygdomme, fattigdom, somatisk sygdom, alvorlig stress eller stof- og alkoholmisbrug.

For lektor Mette Skovgaard Væver, der er leder af Center for Tidlig Indsats og Familieforskning (CIF) ved Institut for Psykologi på KU, er arbejdet med fremme af mental sundhed hos de yngste børn og forældre og herunder en tidlig opsporing af psykisk risikoudvikling hos børn en afgørende samfundsindsats:

"Vi mennesker fødes ude af stand til at klare os selv, og vi har brug for, at nogen passer på os fysisk, men også hjælper os til at regulere vores følelser og udvikle os psykisk. Allerede i de

første år af vores liv dannes der en slags skabelon for, hvordan vi indgår i relationer og møder verden. Hvis vi tidligt i et barns liv opdager problemer i den "skabelon", kan vi rette op og ændre en negativ udvikling", forklarer hun.

Fonden "En god start i livet" er en almennyttig fond, der hvert år uddeler en pris på 100.000 kr. til aktiviteter, som styrker familiers egne ressourcer i forbindelse med graviditet, fødsel og barnets første leveår. I år deles den mellem Mette Skovgaard Væver og overlæge og psykiater Anne Ulbæk, Region Hovedstadens psykiatri, Glostrup.

NY OPDAGELSE ÅBNER FOR GENNEMBRUD INDEN FOR LASERTEKNOLOGI

Adjunkt **Nicolas Volet**, der leder forskningsgruppen Integrated Photonics ved Institut for Ingeniørvidenskab, Aarhus Universitet (AU), har modtaget en bevilling på 2,9 mio. kr. fra Danmarks Frie Forskningsfond til et nyt ambitiøst projekt, der har til formål at løse problemet med linjebredden ved diodelasere.

En af egenskaberne ved lasere – sammenlignet med andre lyskilder – er den smalle spektrale fordeling i laserens optiske emission. Denne såkaldte linjebredde kan imidlertid påvirkes af omgivelserne, og det forringer laserens ydeevne, når den bruges uden for laboratorierne.

Projektet bygger på en nylig opdagelse af netop Nicolas Volet og Dr. Holger Klein, Director of Chip Design hos det amerikanske techfirma OE Solutions America, Inc. (OESA):

Hvis det går, som forskerne håber, vil projektet afstedkomme en helt ny laserteknologi, der har potentiale til at forenkle moderne kommunikationsteknologi og gøre den langt mindre, billigere og meget mere energieffektiv – en teknologi, der kan få afgørende betydning, da lasere er grundlæggende for al moderne kommunikation og instrumentering.

NY PROFESSOR I NEONATOLOGI PÅ SDU

Overlæge, ph.d. **Gitte Zachariassen** er blevet udnævnt til professor i neonatologi ved Syddansk Universitet, Klinisk Institut, og Odense Universitetshospital. Neonatologi er det lægelige fagområde, der

beskæftiger sig med nyfødte børns sundhed og sygdomme, herunder specielt behandlingen af tidligt fødte børn. Som klinisk professor skal hun arbejde halvdelen af tiden med forskning og halvdelen af tiden på Odense Universitetshospital som overlæge på neonatalafdelingen. Gitte Zachariassen er aktuelt ansvarlig for forskningsprojekter i Danmark og deltager i projekter i udlandet vedr. ernæring til meget tidligt fødte børn.

Gitte Zachariassen har arbejdet på Sønderborg Sygehus, Sydvestjysk Sygehus i Esbjerg, Rigshospitalet og Odense Universitetshospital. Sideløbende med den lægelige videreuddannelse blev hendes interesse for forskning vakt. Forskningen har i alle

årene handlet om at optimere behandlingen og specielt ernæringen til tidligt fødte børn.

NY AU-PROFESSOR FORSKER I FREMTIDENS HJEMMEPLEJE

Annelise Norlyk er blevet udnævnt til professor i sygepleje på Institut for Folkesundhed på Aarhus Universitet, hvor hun forsker i, hvordan vi indretter fremtidens kommunale hjemmepleje, så den

tager hånd om det stigende antal komplekse plejeforløb og understøtter ældre menneskers egen oplevelse af velbefindende og værdighed.

Annelise Norlyk undersøger bl.a., hvordan hverdagslivet ser ud for borgere, der modtager kommunal hjemmepleje. Hun forsker også i, hvilke roller og opgaver de pårørende får, hvordan vi organiserer og skaber sammenhæng mellem sektorerne, og hvad der karakteriserer en hjemmeplejekultur og de samarbejdsformer, der er internt og med borgere og pårørende.

Undersøgelsernes overordnede formål er at identificere væsentlige organisatoriske, faglige og uddannelsesmæssige udviklingspotentialer i hjemmeplejen, der kan styrke den fremtidige pleje af ældre og kronisk syge borgere i eget hjem.

Annelise Norlyks forskning er et led i et internationalt samarbejde, som er finansieret af EU-midler.

NY VIDENSKABELIG PODCAST MED NOGLE AF LANDETS BEDSTE FORSKERE

Med usynlig tråd er vores samfund vævet sammen af videnskabelige opdagelser, nærmest uden at vi lægger mærke til det. Det forsøger den nye podcast "Grundtanker" udgivet af

Videnskabernes Selskab at stille skarpt på.

I hver episode af "Grundtanker" fortæller en fremtrædende dansk forsker – fx Eske Willerslev, Peter Birch Sørensen eller Anja Boisen – om et hjørne af det samfund, vi lever i. Et hjørne, der ikke var blevet til uden tidligere tiders originale videnskabelige opdagelser og tanker.

"Målet med podcasten er, at man som lytter bliver underholdt og hører gode historier. Man vil forhåbentlig opdage, hvor vigtig en brik videnskab er, når det kommer til at skabe et moderne samfund. Det samfund, vi har i dag, er jo blevet til, fordi forskere langt tilbage i tiden har tænkt og undersøgt og opfundet inden for både humaniora og natur- og samfundsvidenskab", fortæller Kristoffer Frøkjær, der er kommunikationschef i Videnskabernes Selskab og i øvrigt vært på podcasten.

Videnskabernes Selskab har gennem de senere år øget sit fokus på formidling af videnskab til danskerne. "Podcasten, som er fuld af gode fortællinger, er en naturlig forlængelse af hele den mission, det er at skabe interesse for videnskaben – som jo er mere aktuel end nogensinde i disse tider, hvor alle forventer, at løsningen af coronakrisen eller klimakrisen kommer

fra netop videnskaben", udtaler præsident i Videnskabernes Selskab Marie Louise Nosch.

Podcasten udkommer med 3 episoder d. 29/10, og derefter udgives et afsnit om ugen gennem de følgende 5 uger. De kan findes på gængse platforme som Spotify og iTunes. Hver udsendelse varer mellem 45 og 60 minutter.

AU ÅBNER STORT TEKNOLOGILABORATORIUM I HERNING

Aarhus Universitet har den 10. november åbnet et nyt teknologilaboratorium ved Birk Campus i Herning. Det er en moderne lagerbygning, der i løbet af det seneste år er blevet forvandlet til en 1.000

kvadratmeter stor teknologihal med laboratorier og techværksteder.

Hallen har fået navnet Engineering Lab og skal i de kommende år være omdrejningspunkt for de eksperimentelle ingeniøraktiviteter på universitetets campus i Herning. Det sker som et led i universitetets ingeniørsatsning i Vestdanmark.

Engineering Lab rummer laboratoriefaciliteter inden for områderne maskinteknik, elektrisk energiteknologi og elektronik med udstyr som for eksempel 3-d-metallprintere, solceller, vindmøller, avancerede sensorer, materialemikroskoper, træprøvemaskiner, laserskærer, skumskærer, plastsprøjtetøbemaskiner og prototypeværksted.

KU-PROFESSOR BLIVER DIREKTØR FOR STATENS SERUM INSTITUT

Professor og overlæge **Henrik Ullum** er ny direktør for Statens Serum Institut fra 1. december. Han afløser Mads Melbye, der blev afskediget i sommer efter en omfattende undersøgelse på instituttet.

Sundheds- og Ældreministeriet beskriver i en pressemeddelelse Henrik Ullum som en stærk faglig profil med indgående kendskab til sundhedsvæsenet.

Han er uddannet læge fra Københavns Universitet, hvor han også aktuelt er professor og samtidig overlæge på Rigshospitalet, hvor han senest har haft det regionale ansvar for al virologisk testning, biobankopbygning og donormedicin.

Statens Serum Institut er en del af Sundheds- og Ældreministeriet. Instituttets mål er at styrke sundheden gennem sygdoms kontrol og forskning. Statens Serum Institut varetager en række centrale beredskabsopgaver, herunder forebyggelse og bekæmpelse af infektioner, biologiske trusler og medfødte sygdomme. Samtidig fungerer SSI som sektorforskningsinstitut, hvilket forpligter SSI til at udføre forskning og udvikling på internationalt niveau inden for SSI's arbejdsområde.

TRE UNIVERSITETER SAMARBEJDER OM NY SUPERCOMPUTER

Supercomputere, som giver forskere og videnskabsfolk adgang til at foretage beregninger og udvikle modeller, har hidtil været utilgængelige for de fleste, men nu sikrer et samarbejde med deltagelse af Syddansk Universitet, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet, at supercomputere bliver tilgængelige for alle landets forskere.

Det er under det nationale e-infrastrukturssamarbejde DeiC, at der er blevet udviklet en ny platform kaldet UCloud. Den sikrer, at Danmarks nye supercomputere er blevet interaktive og har fået en intuitiv grafisk brugergrænseflade. Dermed skal man ikke længere være ekspertbruger for at benytte en supercomputer.

På grund af sin enkelthed og anvendelighed er netop UCloud også blevet valgt af DeiC som platformen, der skal blive den fælles indgang til alle landets nationale supercomputere og datalagringsfaciliteter i løbet af de kommende år. Denne indsats foretages af et konsortium bestående af SDU, DTU og AU.

I de seneste år har behovet for brug af supercomputere ændret sig, fordi der på tværs af alle forskningsområder findes data, der er yderst komplekse og omfangsrige.

Det betyder, at stort set alle forskningsområder kan få behov for at trække på supercomputernes enorme regnekraft og datakapacitet. Ud over selve beregningsenhederne og den nyudviklede brugergrænseflade indeholder samarbejdet også omfattende datalagring og forskerrettet brugersupport, så den kraftfulde hardware kan benyttes bedst muligt.

Det betyder også, at forskere på sigt vil kunne bruge supercomputing i undervisnings-sammenhæng og til uddannelse af kommende forskere, hvilket vil fremme Danmarks position i forskningslandskabet.

Samarbejdet mellem de tre universiteter får også en væsentlig rolle at spille ved at være trædesten for danske forskeres vej til den europæiske supercomputer LUMI, der netop er blevet annonceret.

DTU ÅBNER NYT FORSKNINGS- CENTER FOR AUTONOME SYSTEMER

DTU har netop åbnet Centre for Collaborative Autonomous Systems, CCAS, der repræsenterer den nyeste forskning inden for højt automatiserede og intelligente systemer og rummer en af verdens største testfaciliteter for robotter og droner.

Samarbejdende autonome systemer er et nyt forskningsområde, der har fokus på at udvikle automatiserede og intelligente systemer. Systemer, der kan tilpasse sig omgivelserne og udføre komplekse opgaver helt eller næsten uden menneskelig indblanding, enten i samarbejde med andre maskiner eller med mennesker. Kendte eksempler på autonome systemer er selvkørende biler eller droner til anvendelse i inspektionsopgaver.

I det nye forskningsområde indgår elementer fra mange forskellige videnskabelige felter, fx kunstig intelligens, robotteknologi, billedgenkendelse, analyse af big data, teknologimanagement og fjernstyring.

Sammen med det nye forskningscenter har DTU også åbnet en nyopført stor testhal, Autonomous Systems Test Arena (ASTA), med faciliteter til afprøvning af robot- og droneteknologi. I den 1.000 m² store hal, der er den eneste i Europa af sin slags, vil forskere, studerende og virksomheder fremover kunne afprøve nye løsninger inden for autonome systemer både på jorden, i luften og i vand.

DTU- OG KU-FORSKER DELER TIETGENPRISEN

Lektor **Francesco Rosati**, DTU, og adjunkt **Wiebke Marie Junk**, Københavns Universitet, har den 11. november modtaget årets Tietgenpris. Prisen på 500.000 kr. er en af de største danske priser til yngre forskere inden for erhvervsrettet humaniora og samfundsvidenskab.

Francesco Rosati modtager prisen for sin forskning i, hvordan erhvervslivet kan bidrage til at opfylde FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Han samarbejder med både internationale og danske aktører såsom UNEP, Rambøll, Sustainia og en række startups om at udvikle forretningsmodeller, der kan understøtte FN's verdensmål.

Wiebke Marie Junk modtager prisen for sin forskning i lobbyisme, herunder coronapandemiens indflydelse på virksomheders og interessegruppers politiske arbejde. Hun har desuden fokus på, hvordan samarbejde mellem organisationer kan føre til mere effektiv interessevaretagelse samt kønsmæssig bias i lobbyisme.

Tietgenprisen uddeles af en uafhængig pris-komité under foreningen DSEB (Danish Society for Education and Business). Årets prisvindere har på hver deres måde imponeret indstillingskomitéen for deres evne til at bidrage til løsningen på store globale samfundsudfordringer.

Midlerne skal for begge de unge forskeres vedkommende bruges til bedre og mere forskning på deres respektive områder. Francesco Rosati vil anvende midlerne til at dykke yderligere ned i vilkårene for entreprenørskab.

Wiebke Marie Junk vil fokusere på at undersøge nærmere, hvordan coronakrisen påvirker interesseorganisationer og virksomheders interessevaretagelse.

Tietgenprisen er blevet uddelt siden 1929, hvor den blev indstiftet for at markere 100-året for C.F. Tietgens fødsel.

AU-PROFESSOR MODTAGER PRIS PÅ 1 MIO. KR.

Søren Dinesen Østergaard, professor ved Aarhus Universitet, er årets modtager af Lundbeckfondens Yngre Forskerpris 2020. Prisen er på 1 mio. kroner, hvoraf de

300.000 er en personlig hædersgave, mens resten er til at forske for.

Prisen gives som en anerkendelse af forskerens resultater inden for psykiatriske sygdomme, hvor han har haft succes med at udvikle værktøjer i form af skalaer, der kan måle effekten af behandlinger af lidelser som psykisk depression og skizofreni – og vel at mærke værktøjer, der kan bruges i klinisk praksis.

Ud over Søren Dinesen Østergaard hylder Lundbeckfonden tre andre forskere med fondens talentpriser, som hver er på 500.000 kr. Heraf er de 150.000 en personlig hædersgave. De tre forskningstalenter er:

Læge og ph.d.-studerende **Christian Sandøe Musaeus**, 29 år, fra Nationalt Videnscenter for Demens på Rigshospitalet.

Læge og ph.d.-studerende **Christopher Rohde**, 30 år, fra Institut for Klinisk Medicin på Aarhus Universitet.

Læge og ph.d.-studerende **Peter Marstrand**, 30 år, fra Hjertemedicinsk Afdeling på Herlev-Gentofte Hospital.

SDU-FORSKER MODTAGER GRUNDFOSPRISEN PÅ 1 MIO. KR.

SDU-lektor ved Institut for Fysik, Kemi og Farmaci **Dorthe Bomholdt Ravnsbæk** er blevet tildelt Grundfosprisen på 1 mio. kr. for sit arbejde med at udvikle mere miljørigtige batterier. Hun

forsøger at finde alternative materialer, der ikke indeholder de miljøskadelige stoffer, der bruges i dag. Et alternativ til kobolt kan være jern, mens litium kan erstattes af natrium, som vi har masser af, idet det blandt andet findes i havvand.

"Dorthe Bomholdt Ravnsbæks forskning anvender særdeles avancerede eksperimentelle analysemetoder uden nogensinde at tabe det overordnede mål om forbedret energilagring af syne. Hendes brede kontaktnet sikrer desuden hurtig formidling, også industrielt, af de opnåede resultater, og hendes forskning er derfor et fornemt eksempel på nytteinspireret grundforskning", udtaler Jens Maaløe, bestyrelsesformand, Poul Due Jensens Fond.

Grundfosprisen består af statuetten Be-Think-Innovate og 1 mio. danske kr., hvoraf 250.000 er en personlig hædersgave, og de resterende 750.000 frit kan anvendes til videre forskning inden for prismodtagerens forskningsområde.

Grundfosprisen er indstiftet af Poul Due Jensens Fond i 2001 med det formål at stimulere, anerkende og støtte national og international forskning i banebrydende, samfundsgavnige og fremsynede løsninger inden for det tekniske og naturvidenskabelige område.

Har du en navnenyhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cbj@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Af Lasse Højsgaard – lah@dm.dk – Foto: Ritzau/Scanpix

Hvad shall we call rektor?

Landets universiteter viser en forbløffende inkonsistens, når det gælder rektorernes engelske titler.

Det kan ikke være nemt, hvis man som engelsktalende skal til møde i Rektorforeningen, for man skal virkelig have læst op på, hvem af medlemmerne der skal tituleres henholdsvis mister president, misus rector eller mister vice-chancellor.

Rektorer ved danske universiteter er enige om at være rektorer på dansk. Men hvad de er på engelsk, har de meget forskellige ord for. De mest brugte engelske betegnelser er rector. Sådan en har de på KU, AU, SDU, AAU og RUC. På DTU og CBS kalder de lederen president. Og endelig er der ITU, hvor ledertitlen lyder vice-chancellor.

Ja ja, hvorfor skal det hele også være så ens og kedeligt?

”President bruges mest i USA og dermed også nogle steder i Østen. Vice-chancellor er knyttet til de britiske universiteter. KU har i over hundrede år brugt den direkte oversættelse: rector”, forklarer Jasper Steen Winkel, der selv har titel som director of communication, om KU’s valg af titel.

På CBS er de lidt mere til den amerikanske side.

”Amerikanske businessskoler er typisk en del af et større universitet og ledet af en dean, der refererer til en president, der er leder af det samlede universitet. Ved at vælge titlen president

har det altså signaleret til vores internationale peers, at vedkommende er øverste leder for hele institutionen”, lyder det fra senior advisor Anders Jonas Rønn Pedersen fra CBS.

Den danske titelforvirring lægger sig dog i slipstrømmen af en international tendens. I Skotland eksempelvis er rector kun tredjerangerende i universitetets hierarki efter chancellor og

Winston Churchill kunne på sit lange cv også skrive Chancellor of Bristol University. Det skaffede ham en flot kåbe til garderoben.

vice-chancellor. Chancellor-rolle har dog mest en honorær karakter. Eksempelvis er den engelske prinsesse Anne chancellor for University of Edinburgh.

I Sverige bruger man ofte vice-chancellor for rektorerne, mens president er almindeligt i Tyskland.

Nå, men hvad er så mest korrekt? Vi spørger engelskprofessor ved KU Peter Harder.

”Ja, det er et genkommende problem. Jeg foretrækker – når det nu skal være – president, fordi det ikke er så misforståeligt. Vice-chancellor forudsætter, at der findes en rent honorær ping, der er chancellor, som for eksempel Churchill var det. Og rector bruges også om en bestemt kategori af sognepræster i England”, siger Peter Harder.

Således sproglig blåstempling fra professoren til CBS og ITU.

Det spændende bliver, hvornår de tager skridtet fuldt ud og udskifter den danske titel rektor med præsident. ■